

TARTU ÜLIKOOL  
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND  
ÕIGUSTEADUSKOND  
Avaliku õiguse osakond

Lee Laanemäe

**ÜHTSE PATENDIKOHTU, EUROOPA KOHTU NING RIIGISISESTE KOHTUTE  
PÄDEVUSE JA ROLLIDE PIIRITLEMINE**

Magistritöö

Juhendajad:  
*PhD* Katre Luhamaa  
*MJur* Gea Lepik

Tartu  
2018

# SISUKORD

SISUKORD .....	2
SISSEJUHATUS .....	3
1. ÜHTSE PATENDIKOHTU JA RIIGISISESTE KOHTUTE PÄDEVUSE JA ROLLIDE PIIRITLEMINE .....	9
1.1. Euroopa patenti puudutavate vaidluste lahendamine .....	9
1.1.1. Patendi registreerimist ja kehtivust puudutavad vaidlused.....	9
1.1.2. Patendi rikkumisest tulenevad vaidlused.....	13
1.1.3. Patendiga seotud lepingust tulenevad vaidlused .....	16
1.2. Tõendite kogumine ja piiriülene koostöö .....	18
1.3. Otsuste tunnustamine ja täitmine .....	23
1.4. Ühtse patendikohtu kohtualluvus .....	27
2. ÜHTSE PATENDIKOHTU JA EUROOPA KOHTU PÄDEVUSE JA ROLLIDE PIIRITLEMINE.....	33
2.1. Ühtse patendikohtu koht Euroopa Liidu süsteemis .....	33
2.2. Vaidluse sisulise lahendamise pädevus .....	43
2.3. Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise pädevus .....	48
2.4. Ühtse patendikohtu ja Euroopa Liidu Kohtu vahekord .....	50
KOKKUVÕTE .....	54
Determining the roles and competence of the Unified Patent Court, European Court of Justice and national courts (Summary).....	58
KASUTATUD LÜHENDID .....	62
KASUTATUD MATERJALID.....	63
Kasutatud kirjandus .....	63
Kasutatud õigusaktid .....	64
Kasutatud Euroopa Kohtu kohtupraktika .....	66
Muud materjalid .....	66

# SISSEJUHATUS

Patent on tööstusomandiõigus, millega kaitstakse tehnikavaldkonna leiutisi.<sup>1</sup> Patendi eesmärgiks on eelkõige anda patendiomanikule piiratud ajaks ainuõigused, mille jooksul ei tohi kolmandad isikud patendiga kaitstud leiutisi valmistada, kasutada, müüa või pakkuda müügiks, importida, levitada.<sup>2</sup> Vastukaaluks peab patendiõiguse taotleja avalikustama taotlemise protsessis ka leiutise olemuse.<sup>3</sup> Leiutiste õiguskaitse tagamine on vajalik selleks, et tasustada ajakulu, rahakulu ja loomingulisust, mida on patendi arendamisse suunatud. Ühtlasi annab leiutiste kaitsmine ka võimaluse teenida tagasi leiutise väljatöötamisse tehtud investeeringud. Patentide kui tööstusomandite kaitsmisega kaasnevad lisaks patendiomanikele mitmed hüved ka ühiskonnale laiemalt – näiteks toovad patendid sisse maksutulu, loovad võimalusi uute kõrgete tehniliste oskustega spetsialiste väljakoolitamiseks, paraneb ka üldine tehniline taip. Ülikoolide arendustöö kaudu arenevad ka hariduslikud oskused ja tehnilised võimalused.

Intellektuaalomandi õigused, sealhulgas patendiõigus, on territoriaalse iseloomuga<sup>4</sup>, mis tähendab, et patent antakse välja nii, et see kehtib vaid teatud territooriumil. Näiteks Eesti Vabariigis välja antud siseriiklik patent kehtib vaid Eesti Vabariigi territooriumil. Samas sätestab Euroopa Liidu Toimimise Leping (ELTL)<sup>5</sup> kaupade vaba liikumise põhimõtte, mis tähendab, et EL siseselt peaks moodustuma ühtne siseturg. Eelnevast tulenevalt on loodud ka Euroopa Liidu kaubamärk<sup>6</sup> ja Euroopa Ühenduse disainilahendus<sup>7</sup>, millega on tagatud vastavalt kaubamärgi ja tööstusdisainilahenduse ühetaoline kaitse üle kogu Euroopa. Ühtsest patendist,

---

<sup>1</sup> Patendiseadus (PatS), § 5 lg 1. - RT I, 12.07.2014, 105

<sup>2</sup> Vaata lähemalt PatS, § 15.

<sup>3</sup> Patentsuse kriteeriumid on nimetatud patendiseaduse §-s 8. - RT I, 12.07.2014, 105. Patentseks loetakse leiutist, kui see on uus, omab leiutustaset ja on tööstuslikult kasutatav. Lg 4 järgi on leiutisel leiutustase, kui see vastava ala asjatundja jaoks ei tule enesestmõistetavalt juba olemasolevast tehnika tasemest. Järelikult tuleb igat patenti hinnata vastava eksperdi poolt ning leiutis peab olema midagi sellist, mis selleks hetkeks on ülemaailmse tehnikataseme jaoks uudne.

<sup>4</sup> PatS §-st 1 tuleneb, et patendiseadus reguleerib vaid Eesti Vabariigis tekkivaid patentse leiutise õiguskaitsega tekkivaid suhteid.

<sup>5</sup> Euroopa Liidu toimimise leping– ELT L C 202/1, 7.06.2016.

<sup>6</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14. 07. 2017. a määrus (EL) nr 2017/1001, Euroopa Liidu kaubamärgi kohta. – ELT L 154/1, 16.06.2017.

<sup>7</sup> Euroopa Nõukogu 12.12.2001. a määrus (EÜ) nr 6/2002, ühenduse disainilahenduse kohta. – ELT L 3, 5.01.2002, lk 1-24 (eestikeelne eriväljaanne ptk 13, kd 27, lk 142-165).

mis kehtiks ja omaks toimet kogu Euroopa Liidus, on räägitud juba kümneid aastaid.<sup>8</sup> Näiteks tegi Euroopa Komisjon 1974. aastal ettepaneku luua rahvusvahelise konventsiooniga ühtne patendisüsteem ning 1975. aastal jõuti Luksemburgi konverentsini,<sup>9</sup> millega käigus loodi Ühenduse patendikonventsioon<sup>10</sup>, mille alusel välja antavatele patentidele antakse Ühenduses ühtne toime. Kahjuks ratifitseeris Luksemburgi konventsiooni vaid 7 riiki 19-st ning konventsioon ei jõustunud kunagi.<sup>11</sup> Ühtsest patendist on räägitud ka Ühenduse Patendikonventsioonis<sup>12</sup> (CPC), mis allkirjastati 1975. aastal, kuid otsustati seda siiski mitte järgida, sest see ei osutunud sobivaks.<sup>13</sup> Sarnaselt Luksemburgi konventsiooniga, üritati CPC-ga luua ühtne ühenduse patent. Sisuliselt taheti luua olukorda, kus mitme siseriikliku patendi asemel antaks välja üks üle-Euroopaline patent.<sup>14</sup> 1977. aastal võeti vastu Euroopa Patendikonventsioon (EPC)<sup>15</sup>, mille alusel antakse välja Euroopa patente, ent saadav Euroopa patent ei ole tegelikkuses midagi muud, kui siseriiklike patentide kogum, mille õiguslikku jõudu reguleerivad nende riikide siseriiklikud seadused, mille suhtes Euroopa patent on välja antud.<sup>16</sup>

---

<sup>8</sup> Vaata lähemalt Mahne, K.P. A Unitary Patent and Unified Patent Court for the European Union: An Analysis of Europe's Long Standing Attempt to Create a Supranational Patent System. Journal of the Patent and Trademark Office Society, Vol 94, Issue 2.

<sup>9</sup> General Secretariat of the Council of The European Communities. Records of the Luxembourg Conference on the Community Patent 1975, lk 295. Internetivõrgus: <http://aei.pitt.edu/10329/1/10329.pdf> (05.04.2018).

<sup>10</sup> Euroopa Nõukogu konventsioon 76/76/EEC Ühtse turu Euroopa patendi jaoks ehk Ühenduse patendikonventsioon. – ELT L 17/1, 26.01.1976, lk 1-28.

<sup>11</sup> Bonitatibus, K.M. The Community Patent System Proposal and Patent Infringement Proceedings: An Eye towards Greater Harmonization in European Intellectual Property Law. Pace Law Review. Vol 22/No 1, 2001, lk 208.

<sup>12</sup> Euroopa Nõukogu 26.01.1976 konventsioon ühtse turu patendi jaoks – 76/76/EEC, L 17/1.

<sup>13</sup> Bonitatibus, lk 209.

<sup>14</sup> Theben, A.D.D. Unitary Patent Protection Under Enhanced Cooperation: Is a n EU patent feasible in the future? January, 2014. Internetivõrgus: [http://essay.utwente.nl/64408/1/Theben\\_MA\\_Faculty%20of%20Management%20and%20Governance.pdf](http://essay.utwente.nl/64408/1/Theben_MA_Faculty%20of%20Management%20and%20Governance.pdf) (03.04.2018).

<sup>15</sup> Euroopa patentide väljaandmise konventsioon (Euroopa patendikonventsioon). Internetivõrgus: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/029F2DA107DD667FC125825F005311DA/\\$File/EPC\\_16th\\_edition\\_2016\\_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/029F2DA107DD667FC125825F005311DA/$File/EPC_16th_edition_2016_en.pdf) (11.04.2018).

<sup>16</sup> Euroopa patendikonventsioon, artiklid 2 ja 3.

Patendiõigus on Euroopa Liidus kaasajal harmoniseeritud ja ühtlustatud vaid osaliselt. Eelkõige on ühtlustamist tehtud läbi biotehnoloogia direktiivi<sup>17</sup>, ravimite täiendava kaitse tunnistuse määruse<sup>18</sup> ja läbi nn Bolar erandi.<sup>19</sup> EL patendiõiguse regulatsiooni kitsaskohtadeks peab Christopher Bayliss<sup>20</sup> seda, et läbi Euroopa Patendiameti (EPO) taotletud patentidele kehtivad mitmed siseriiklikud õigused ja erinevad nõuded. Peamiseks probleemiks peab ta patentide taotlemise kallidust ning süsteemi ebaühtsust. Praegune patendisüsteem muudab patendi taotlemise keeruliseks eelkõige väikse- ja keskmise suurusega ettevõtetel (sest taotlemine on kallis) ning Euroopa patendi taotlemine ise on avatud mitmetele õiguslikele vaidlustele. Kõikidel riikidel on enamasti oma riigikeele nõuded ja riigilõivusüsteemid ning seetõttu ongi patendi taotlemine rahaliselt ja ajaliselt kulukas. Teiseks suureks miinuseks toob C. Bayliss välja ka bürokraatiat. Nimelt tuleb igas riigis, kus patenti taotletakse, täita ära suur kogus erinevaid pabereid, mis on tihtilugu riigi enda keeles. Tänu sellele, et Euroopa patendi süsteem on äärmiselt kulukas ja aeganõudev, on tekkinud olukord, kus väikese ja keskmise suurusega ettevõtted ei taotle enam nii suurel hulgal patente, vaid liigitavad oma tehnoloogilised avastused ja uuendused kõigest ärisaladuste alla.<sup>21</sup>

Aastal 2011 jõuti ühtse toimega Euroopa patendi paketini, mis loodi tõhustatud koostöö raames<sup>22</sup>. Pakett sisaldab endas kolme elementi: patendikaitse määrust<sup>23</sup>, tõlkekorralduse

---

<sup>17</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 6.juuli 1998.a direktiiv 98/44/EÜ biotehnoloogialeutiste õiguskaitse kohta. – ELT L 213, 30.07.1998, lk 13-21 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd 20, lk 395-403).

<sup>18</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 6.mai 2009 määrus (EÜ) nr 469/2998 ravimite täiendava kaitse tunnistuse kohta. – ELT L 152/1, 16.06.2009, lk 1-10.

<sup>19</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 31. märts 2004 direktiiv 2004/27/EÜ direktiivi 2001/83/EÜ ühenduse eeskirjade kohta seoses inimtervishoiu kasutatavate ravimitega muutmise kohta. – ELT L 136, 30.04.2004, lk 34-57 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd 34, lk 262-285). Bolari erandit nimetatakse inglise keelses erialakirjanduses „Bolar exemption“.

<sup>20</sup> Christopher J. Bayliss artiklis „The Unitary Patent and Unified Patent Court: Potential Changes and Implications.“ – *Cybaris, an Intellectual Property Law Review* 2014/5, No 2, lk 441.

<sup>21</sup> *Ibid.*

<sup>22</sup> Euroopa Parlamendi 15. veebruari 2011. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu otsuse eelnõu kohta, millega lubatakse tõhustatud koostööd ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)) – ELT L C 188 E/76, 28.06.2012.

<sup>23</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17.12.2012 määrus (EL) nr 1257/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. – ELT, L 361, 31.12.2012, lk 1-8.

määrust<sup>24</sup> ning Ühtse patendikohtu kokkulepet.<sup>25</sup> 2013. aasta veebruaris allkirjastasid 25 Euroopa Liidu liikmesriiki lepingu<sup>26</sup>, mille kohaselt luuakse Euroopa Ühtne patendikohus (ingl. *Unified Patent Court* ehk UPC). Ühtse patendi paketiga luuakse patent, mida annab välja EPO Euroopa Patendikonventsiooni (EPC) alusel ja millel on süsteemis osalevates liikmesriikides ühtne ning ühetaoline toime. Ühtne patendikohus hakkab lahendama nii Euroopa patentidest kui ka ühtse toimega Euroopa patentidest tulenevaid vaidluseid.<sup>27</sup> Ühtse patendikohtuga moodustatakse uus riigiülene juriidiline institutsioon, mis saab kõige suuremaks õiguslikuks autoriteediks patendivaldkonnas Euroopas. Ühtse patendikohtu loomine loob Euroopa Liidus uudse õigusliku olukorra, kus senise Euroopa Kohtu kõrval on teine sisuliselt EL õigusest tulenevaid vaidlusi lahendav organ. Sellega seoses kerkivad üles mitmed õiguslikud probleemid. Näiteks asutati Ühtne patendikohus hoopis riikidevahelise kokkuleppega, mitte ei loodud uut EL sisest institutsiooni, sest Euroopa Kohtu arvamuse kohaselt ei ole võimalik anda uuele loodavale kohtule ainupädevust liidu õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel, sest see oleks vastuolus liidu õigusega.<sup>28</sup> Seega tõusetuvad mitmed küsimused, sh kellele jääb lõplik sõna patendiõiguse osas EL õiguse tõlgendamisel? Kas Euroopa Kohus peab oma tulevastes otsustes järgima Ühtse patendikohtu õiguspraktikat või tõlgendab EK õigust enda äranägemise järgi? Kumma kohtu juhustest hakkavad otsustamisel lähtuma siseriiklikud kohtud?

Hetkel lahendavad Euroopa patente puudutavaid vaidlusi riigisisised kohtud. Lisaks on riigisisestel kohtutel õigusemõistmisega seondult ka mitmeid muid funktsioone – näiteks tõendite kogumine (sealhulgas piiriülene koostöö teiste kohtutega), kohtulahendite täidetavaks tunnistamine ja muu taoline. Ühtse patendikohtu asutamisega tõusetuvad ka siseriiklike kohtutega seoses mitmed lahendamist vajavad küsimused. Eelkõige see, kellele jääb pädevus vaidluseid sisuliselt lahendada? Kas see pädevus on endiselt siseriiklikel kohtutel, kes peavad

---

<sup>24</sup> Euroopa Nõukogu 17.12.2012 määrus (EL) nr 1260/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas seoses tõlkekorraldusega. – ELT, L 361, 31.12.2012, lk 1-8.

<sup>25</sup> Euroopa Nõukogu Ühtset patendikohut käsitlev leping nr 2013/C 175/01, 20. juuni 2013, millega asutatakse Euroopa patentide ja ühtse toimega Euroopa patentidega seotud vaidluste lahendamiseks ühtne patendikohus. – ELTL C175/1 (Edaspidi „Ühtse patendikohtu leping“).

<sup>26</sup> Ühtse patendikohtu leping. Lepinguga liitunud riikideks on Belgia, Bulgaaria, Tšehhi, Taani Kuningriik, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Ungari, Malta, Holland, Austria, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi, Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa. Kuna lepinguga liitumine on iga riigi enda otsustada, ei ole hetkel lepinguga liitunud Poola, Horvaatia ja Hispaania.

<sup>27</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 3.

<sup>28</sup> Euroopa Kohtu 8.märtsi 2011 täiskogu arvamus 1/09.

vajadusel küsima eelotsust Euroopa Kohtult, või koondub kogu menetlus loodava Ühtse patendikohtu kätte? Sellest tulenevalt tuleb ka analüüsida, milline roll jääb edaspidi siseriiklikele kohtutele – näiteks, kas siseriiklikud kohtud peavad abistama loodavat patendikohut tõendite kogumisel või kas siseriiklikud kohtud peavad tunnustama Ühtse patendikohtu lahendeid ja tagama nende täitmise? Eeltoodust tulenevalt on magistritöö eesmärgiks välja selgitada, kuidas jaguneb Ühtse patendikohtu loomise järgselt selle kohtu ja Euroopa Kohtu omavaheline pädevus, eelkõige, millises ulatuses võtab selle rolli üle loodav Patendikohus. Teiseks uurib magistritöö seda, milline pädevus ja roll jääb patendivaidluste lahendamisel siseriiklikele kohtutele ning milline roll loodavale Ühtsele patendikohtule.

Käesolev magistritöö on jaotatud kahte peatükki. Esimene peatükk käsitleb Ühtse patendikohtu ja riigisiseste kohtute pädevuse ja rollide piiritlemist, analüüsides esmalt kohtute pädevust Euroopa patenti puudutavate vaidluste lahendamisel ning seejärel nende rolli tõendite kogumisel, piiriülesel koostööl ning otsuse täidetavaks tunnistamisel. Teine peatükk keskendub Ühtse patendikohtu ja Euroopa Kohtu pädevuse ja rollide piiritlemisele. Täpsemalt uuritakse teises peatükis seda, milline on vaidluse sisuline lahendamine, st kas loodav patendikohus peab lähtuma Euroopa Kohtu praktikast, kas ta peab küsima eelotsuseid ning kas on võimalik, et tekivad vastuolulised lahendid patendikohtu ja Euroopa Kohtu vahel. Lisaks uuritakse, kuidas jaotub Euroopa Kohtu ja loodava Ühtse patendikohtu pädevus EL õiguse tõlgendamisel patendiõiguse valdkonnas. Veel pööratakse tähelepanu küsimusele, kas uue kohtu loomine Euroopa Kohtu kõrvale täiendava kohtuna, kui see kohus tõlgendab iseseisvalt EL õigust, on kooskõlas EL aluslepingutega või mitte.

Magistritöös kasutatavad põhiallikad on eelkõige EL õigusaktid intellektuaalomandi valdkonnas ja Ühtse patendikohtu asutamise leping. Lisaks kasutab töö autor riigisisese õiguse analüüsimisel Eesti Vabariigi õigusakte ning teaduskirjandust. Kuna antud probleeme käsitlevat õiguskirjandust on vähe, ongi kasutatud peamiste allikatena õigusakte.

Püstitatud eesmärkide saavutamiseks on rakendatud süsteemset ja analüütilist uurimismeetodit, mille käigus on uuritud vastavat teaduskirjandust, õigusakte ning kohtupraktikat. Lisaks kasutab autor ka võrdlevat uurimismeetodit, võrreldes hetkel kehtivat regulatsiooni tulevikus kehtima hakkava Ühtse patendikohtu regulatsiooniga ning analüüsides erinevaid võimalikke õiguslikke tagajärgi lähtudes Eesti kohtute perspektiivist. Töö lõpus on esitatud teemapüstituse läbiv ja kokkuvõtlik analüüs.

Magistritöö hüpotees on, et Ühtne patendikohus saab endale lepinguosaliste riikide kohtute ees ainuõiguse lahendamaks patendivaidlusi. Samuti kuulub Ühtsele patendikohtule õigus EL patendiõiguse siduvaks tõlgendamiseks patendivaidluste osas, sh ka Euroopa Kohtu ees.

***Magistritööga seotud märksõnad:*** intellektuaalomand, patendid, Euroopa Liidu õigus, rahvusvahelised lepingud.



# 1. ÜHTSE PATENDIKOHTU JA RIIGISISESTE KOHTUTE PÄDEVUSE JA ROLLIDE PIIRITLEMINE

## 1.1. Euroopa patenti puudutavate vaidluste lahendamine

### 1.1.1. Patendi registreerimist ja kehtivust puudutavad vaidlused

Käesoleval ajahetkel võib Euroopas taotleda patenti kolme erinevat õiguslikku teed pidi. Esiteks võib taotleda patenti igas riigis siseriikliku patendiseaduse alusel. Teiseks võib patenti taotleda läbi riikidevaheliste lepingute, näiteks Patendikoostöölepingu<sup>29</sup> (PCT) kaudu, mille käigus valitakse patendi taotlemise avalduses sihtriigid ning seejärel otsustab iga sihtriik patenditaotluse üle siseriikliku korra järgselt. Kolmas viis patendi taotlemiseks on läbi EPO<sup>30</sup>, mille tulemusel on võimalik omandada Euroopa Patent.<sup>31</sup> Vaatamata oma nimetusele ei tähenda Euroopa patent patenti, mis kehtiks, nagu nime järgi võiks arvata, üle kogu Euroopa. Tegemist on siseriiklike patentide kogumiga.<sup>32</sup>

Kuna Euroopa Patendikonventsiooniga liitunud riike on 38<sup>33</sup>, ei ole tegemist tegelikult Euroopa Liidu institutsiooniga. Euroopa patendi väljaandmise kohta on võimalik igal isikul esitada EPO-le vastulause.<sup>34</sup> Tegu on riikidevahelise lepinguga, millega loodi Euroopa patent ning EPO. Eelnevast tulenevalt menetlevad kaebuseid ja vastulauseid, mis esitatakse EPO tegevuse või Euroopa patentide registreerimise peale, ainuisikuliselt EPO organisatsioonid.

---

<sup>29</sup> Patendikoostööleping (PCT). - RT II 1994, 6, 21.

<sup>30</sup> Tulenevalt Euroopa patendikonventsioonist on EPO juriidiline isik (artikkel 5 lg 1) ning tal on igas osalisriigis kõige ulatuslikum õigus- ja teovõime, mis siseriikliku korra järgi võimalik (artikkel 5 lg 2).

<sup>31</sup> Euroopa patent antakse välja Euroopa patendikonventsiooni alusel. Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni (Euroopa patendikonventsioon) muutmise akt – RT II 2002, 11, 41.

<sup>32</sup> Euroopa patendikonventsiooni artikli 79 lg 1 kohaselt tuleb Euroopa patendi saamise avalduses märkida kas üks või mitu osalisriiki, kus leiutiste õiguskaitset taotletakse. Artikli 74 kohaselt allub patenditaotlus objektina igas märgitud osalisriigis selle riigi siseriiklike patenditaotluste kohta kehtivale seadusele.

<sup>33</sup> European Patent Office. Member states of the European Patent Organisation. – Arvutivõrgus: <https://www.epo.org/about-us/foundation/member-states.html>. 02.04.2018.

<sup>34</sup> Euroopa patendikonventsioon, artikkel 99 lg 1.

Vastulause tuleb esitada kirjalikult ning selle esitamise eest tuleb tasuda ka tasu. Vastulause hõlmab kõiki osalisriike, kus asjakohane patent kehtib.<sup>35</sup> Võimalik on vastulause esitada isegi siis, kui patendist on loobunud või kui patent on kaotanud kehtivuse kõikides taotluses esitatud riikides.<sup>36</sup> Vastulause esitamise aluseid on vaid kolm ning need on järgnevad<sup>37</sup>:

1. Euroopa patendi objekt ei ole EPC artiklites 52 – 57 sätestatu põhjal patenditav<sup>38</sup>;
2. Euroopa patent ei ava leiutist piisavalt selgelt ja täielikult, nii et vastava ala asjatundja saaks selle teostada;
3. Euroopa patendi objekt väljub taotluse algselt esitatud sisu raamest või kui patent põhineb Euroopa eraldatud taotlusel või vastavalt artiklile 61 esitatud uuel Euroopa patenditaotlusel, varasema taotluse algselt esitatud sisu raamest.

Esmalt kontrollib vastulause üksus, kas vastulause esitamine on lubatud ning kas selline vastulause esitamine takistab Euroopa patendi jõushoidmist.<sup>39</sup> Kui vastulause on niivõrd põhjanev ja vastulausete üksus on arvamisel, et vastulause takistab Euroopa patendi jõushoidmist, siis patent tühistatakse.<sup>40</sup> Otsuse vaidlustamise kaebuseid lahendavad hetkel EPO allüksused, apellatsioonikoda ning suur apellatsioonikoda.<sup>41</sup> Sisuliselt annab vastulause võimaluse juba kehtivat patenti vaidlustada, kuna vastulause rahuldamise korral patent tühistatakse.

Lisaks on võimalik kaevata ka EPO üksuste tehtud otsuste peale, kusjuures kaebusel on otsuse täitmist peatav toime.<sup>42</sup> Erinevalt vastulausest võib kaebuse esitada vaid menetluspool, kelle kahjuks otsus on tehtud.<sup>43</sup> Ka kaebuse eest tuleb tasuda tasu ning kaebus tuleb esitada kirjalikult.<sup>44</sup> Kui kaebuse lahendamisel tekivad olulised tõlgendamisküsimused, võib apellatsioonikoda või EPO president pöörduda suure apellatsioonikoja poole.<sup>45</sup> Kuna Euroopa

---

<sup>35</sup> *Ibid*, artikkel 99 lg 2.

<sup>36</sup> *Ibid*, artikkel 99 lg 3.

<sup>37</sup> Järgnevad kriteeriumid tulenevad Euroopa patendikonventsiooni artiklist 100.

<sup>38</sup> Käesolev töö ei tegele patentsuse kriteeriumitega, mistõttu neid ka ei täpsustata.

<sup>39</sup> Euroopa patendikonventsioon, artikkel 101 lg 1.

<sup>40</sup> *Ibid*, artikkel 102 lg 1.

<sup>41</sup> *Ibid*, artiklid 109 – 112.

<sup>42</sup> *Ibid*, artikkel 106. Kaevata on võimalik vastuvõtutalituse, ekspertiisiüksuse, vastulausete üksuse ja õigusosakonna otsuse peale.

<sup>43</sup> *Ibid*, artikkel 107.

<sup>44</sup> *Ibid*, artikkel 108.

<sup>45</sup> *Ibid*, artikkel 112.

Patendikonventsiooniga liitunud riike on 38<sup>46</sup>, ei ole tegemist tegelikult Euroopa Liidu institutsiooniga. Tegu on riikidevahelise lepinguga, millega loodi Euroopa patent ning EPO. Ehk siis menetleb kaebuseid ja vastulauseid, mis esitatakse EPO tegevuse või Euroopa patentide peale ainuisikuliselt EPO organisatsioonid.

Euroopa patent on tegelikkuses siseriiklike patentide kogum ning pärast patendi registreerimist riiklikes patendiregistrites lahendavad patendi registreerimise vaidluseid riigisisised kohtud. Näiteks on Eesti Vabariigis võimalik patendiseaduse alusel vaidlustada autorsust<sup>47</sup>, patendiomanikku ja patenti<sup>48</sup>, esitada vaidlustusavaldus ning nõuda patendi tühistamist<sup>49</sup>. Patenditaotlejal on enda õiguste kaitseks Eesti õiguse kohaselt võimalik pöörduda esmalt tööstusomandi apellatsioonikomisjoni poole ning tööstusomandi apellatsioonikomisjoni otsusega mittenõustumisel maakohtu poole.<sup>50</sup> Näiteks on võimalik seda teha siis, kui Patendiamet keeldub patenti väljastamast. Hetkel lahendavad Eesti Vabariigis tekkinud patendivaidlusi maakohtud, kes vaatavad esimese astme kohtutena läbi kõiki tsiviilasju.<sup>51</sup> Euroopa Kohus on kohtuasjas *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co, KG vs Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG*<sup>52</sup> leidnud, et patendi registreerimist või kehtivust käsitlevate vaidluste lahendamisel on ainupädevus nendel siseriiklikel kohtutel, kus hoiulevõtmist või registreerimist taotleti või kus see on toimunud ning seda õigustab asjaolu, et nendel kohtutel on paremad eeldused selliste vaidluste lahendamiseks. Igas riigis peetakse patentide kohta registreid<sup>53</sup> ning iga riik võib riigisisese õiguse kohaselt ise otsustada selles riigis välja antud patentide kehtivuse ning mõju üle ja kohaldada selle otsustamise tarbeks siseriiklikku õigust. Euroopa Kohus lisas, et korrakohane õiguse mõistmine patendikaitse valdkonnas on oluline, kuna mitmed osalisriigid on loonud patentide jaoks erilise kohtuliku kaitse süsteemi, mille kohaselt menetletakse sellist liiki hagnosisid patentide jaoks

---

<sup>46</sup> European Patent Office. Member states of the European Patent Organisation. – Arvutivõrgus: <https://www.epo.org/about-us/foundation/member-states.html>. 02.04.2018.

<sup>47</sup> PatS, § 48.

<sup>48</sup> *Ibid*, § 49.

<sup>49</sup> *Ibid*, § 50.

<sup>50</sup> *Ibid*, § 52 lg 1 ja 2.

<sup>51</sup> *Ibid*, § 55 lg 3; Tsiviilkohtumenetluse seadustik, § 11 lg 1. - RT I, 04.07.2017, 31.

<sup>52</sup> EKo 13.07.2006, C-4/03, *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co, KG vs Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG*, punkt 22.

<sup>53</sup> Tulenevalt tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse (TÕAS) §-st 7 (RT I, 28.12.2011, 46) peab Eestis tööstusomandi kaitse registreid Patendiamet.

spetsialiseerinud erikohtutes.<sup>54</sup> Selle otsusega leidis Euroopa Kohus sisuliselt seda, et igas riigis tuleb patenti vaidlustada eraldi (kasutades mosaiiklähenemist) ning ühe riigi kohtud ei saa otsustada teises riigis kehtivate patentide kehtivuse või registreerimise üle.

Ühtse patendikohtu loomisel tekib nn klassikalise Euroopa patendi<sup>55</sup> kõrvale ka ühtse toimega Euroopa patent. Ühtse toimega Euroopa patendi loomist käsitletakse põhjalikumalt ühtse patendikaitse tõhustatud koostöö loomise määruses<sup>56</sup>, mille põhjendustes on märgitud, et ühtse toimega Euroopa patendi peamine tunnus on selle ühtne olemus – see „pakub ühetaolist kaitset ja sellel on osalevates liikmesriikides ühesugune toime.“<sup>57</sup> Järelikult on tähtis see, et nimetatut patenti oleks võimalik kasutada ja käsutada<sup>58</sup> võimalikult ühtsena. Kui praegu antakse välja faktiliselt siseriiklike patentide kogumit, mille osaks olevad patendid alluvad erinevatele siseriiklikele õigustele ja mille tühistamiseks tuleb kasutada nn mosaiiklähenemist<sup>59</sup>, siis edaspidi on eesmärk välja anda patenti, mida on võimalik Ühtses patendikohtus vaidlustada ning mille suhtes tehtud otsused kehtiksid igas liikmesriigis. Selline lähenemine välistaks hetkel valitseva mosaiiklähenemise, lisaks vähendaks oma õiguste kaitseks kohtusse pöördujate ressursi- ja ajakulu ning oleks oluliselt lihtsam.

Ühtse patendikohtu pädevusse kuuluvad hagid patentide tühistamiseks ja täiendava kaitse tunnistuste kehtetuks tunnistamiseks<sup>60</sup>, lisaks ka vastuhagid patendi tühistamiseks ja täiendava kaitse tunnistuse kehtetuks tunnistamiseks<sup>61</sup>. Nende küsimuste lahendamisel on antud Ühtsele patendikohtule ainupädevus.

---

<sup>54</sup> *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co, KG vs Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG*, punkt 22.

<sup>55</sup> Klassikaliseks Euroopa patendiks nimetatakse Euroopa patendikonventsiooni alusel välja antavat Euroopa patenti. Ühtse patendikohtu loomisel tekib aga uus, ühtse toimega patent, mida kutsutakse ühtse toimega Euroopa patendiks.

<sup>56</sup> Määrus tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. – ELT L, 31.12.2012.

<sup>57</sup> *Ibid*, põhjendus punkt 7.

<sup>58</sup> Määruse põhjenduste punktis 7 on toodud öeldud, et eelkõige mõeldakse ühtsuse all patendi ühetaolist piiramist, üle andmist, tühistamist ja samaaegset kehtivuse lõppemist.

<sup>59</sup> Mosaiiklähenemine on lähenemine, kus kohtusse pöörduja peab igas riigis pöörduma eraldi siseriikliku kohtu poole, mistõttu on selline lähenemine ressursikulukas, ajakulukas ja tihtipeale ka raskendatud, sest siseriiklikes kohtutes toimub menetlus üldjuhul riigikeeles. Lisaks võivad erinevates riikides tekkida vastuolulised kohtulahendid.

<sup>60</sup> Ühtse patendikohtu kokkulepe, artikkel 32 lg 1 punkt d.

<sup>61</sup> *Ibid*, artikkel 32 lg 1 punkt e.

Ühtse patendikohtu loomisega nähakse ette ka üleminekuperiood. Nimelt kohaldatakse Ühtse patendikohtu kokkuleppe jõustumisel seitsmeaastast üleminekuaega, mille jooksul võib Euroopa patendi rikkumist või tühistamist käsitleva hagi ning lisaks ka Euroopa patendiga kaitstud tootele antud täiendava kaitse tunnistuse rikkumist või kehtetuks tunnistamist käsitlevad hagid esitada endiselt siseriiklikule kohtule või muudele pädevatele ametiasutustele.<sup>62</sup> Järelikult võib ka üleminekuperioodil siseriiklike kohtute poole pöörduda vaid Euroopa patendikonventsiooni alusel välja antud Euroopa patentide rikkumise või tühistamisega seotud hagidega. Ühtse toimega Euroopa patendi puhul tuleb siiski pöörduda, lähtuvalt patendikohtu kokkuleppe sõnastusest, Ühtse patendikohtu poole ning sellisel juhul valikuvõimalust ei eksisteeri.

Eeltoodud analüüsist võib järeldada, et kehtiva õiguse järgi lahendab Euroopa patentide registreerimist puudutavaid vaidluseid EPO ning patentide kehtivust puudutavaid vaidluseid riigisisised kohtud. Ühtse patendikohtu loomisega tekib aga üleminekuperiood, mille käigus kehtivust puudutavate vaidluste hagi esitajad võivad valida, kas pöörduda siseriiklike kohtute või Ühtse patendikohtu poole. Kuna nii siseriiklikud kohtud kui ka loodav patendikohus peavad oma praktikas järgima Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkust ning lähtuma sellest, et liidu õigus saaks kõige paremini kohaldatud, siis eelduslikult ei tohiks tekkida vastuolulisi kohtulahendeid. Küll aga võib praktika erineda teoreetilisest lähenemisest.

### **1.1.2. Patendi rikkumisest tulenevad vaidlused**

Patendi rikkumisest tulenevad vaidlused tulenevad eelkõige patendiga kaitstud leiutise õigusvastasest kasutamisest. Euroopa patendikonventsioon ei reguleeri patendiomaniku õiguste rikkumise ja õiguste jõustamisega seonduvat. Järelikult tuleb nendes küsimustes pöörduda siseriikliku õiguse poole. Näiteks võib leiutise autor esitada hagi, kui autori nimi ei ole autorina avalikustatud või kui tema nimi on autorina avalikustatud, kuid ta ei soovi selle avalikustamist.<sup>63</sup> Lisaks on patendiomanik õigustatud nõudma ka leiutise õigusvastase kasutamisega tekitatud kahju hüvitamist vastavalt võlaõigusseaduse (VÕS)<sup>64</sup> §-le 1043.<sup>65</sup> Patendiomanik võib ka leiutise õigusvastase kasutamise teel saadud kasu välja nõuda

---

<sup>62</sup> *Ibid*, artikkel 83 punkt 1.

<sup>63</sup> PatS § 13 lg 7 p 1-3.

<sup>64</sup> Võlaõigusseadus (VÕS). - RT I, 31.12.2017, 8.

<sup>65</sup> PatS§ 53 lg 1 p 1; VÕS § 1043.

võlaõigusseaduse §-de 1037 ja 1039 alusel,<sup>66</sup> samuti leiutise õigusvastase kasutamise lõpetamist ja edasisest rikkumisest hoidumist.<sup>67</sup> Kolmas isik võib kahtluse korral, et ta võib rikkuda patendiomaniku ainuõigust, esitada kohtusse hagi, millega tunnistatakse, et patendi olemasolu ei takista tema majandus- või kutsetegevust.<sup>68</sup> Kui patendiomanik on esitanud oma ainuõiguste rikkumisest tuleneva hagi, on vastaspoolel võimalik esitada vastuhagi patendi tühistamiseks<sup>69</sup>.

Tulenevalt ka EPC-st on siseriiklikud kohtud pädevad otsustama nii Euroopa patendi rikkumise kui kehtivuse üle. Praktikas tähendab see aga mitmeid probleeme – kõrged kulud, ajaline kulukus, lahknevad kohtuotsused ning üleüldine õiguskindluse puudumine. Õiguskindluse puudumine seostub sellega, et peale patendi registreerimist tähendab see, et näiteks väikeettevõtjad ei ole võimelised tasuma patendi rikkumise hagidega kaasnevaid kulusid, sest peaksid patendi rikkumist hagama igas riigis eraldi. Seetõttu jäävad nende õigused tihtipeale välisriikides kaitsmata, sest puudub tsentraalne süsteem patendi vaidlustamiseks ja kasutada tulebki juba eelnevalt mainitud mosaiiklähenemist. Lisaks soodustab see ka nn. *forum shopping*<sup>70</sup>ut.<sup>71</sup>

Viimase aja suurimaks vaidluseks on kujunenud kahe suure tehnikahiiu – Apple ja Samsungi – omavahelised patendivaidlused, mida nüüd kutsutakse ka „nutitelefonide patendisõjaks“ (ingl k *smartphone patent wars*). 2010. aasta augustis teavitas Apple Samsungi, et nende telefonid ja tahvelarvutid rikuvad Apple patente. Litsentsiläbirääkimised ebaõnnestusid ning Apple esitas esimese hagi 2011. aasta aprillis Põhja-California kohtusse.<sup>72</sup> Kohtuasi laienes kiiresti tervelt kaheksasse riiki<sup>73</sup> ning nimetatud kohus määras varalise kahju suuruseks 1,05 miljardit USA

---

<sup>66</sup> Patendiseaduse § 53 lg 1 p 3; Võlaõigusseaduse § 1037 ja § 1039.

<sup>67</sup> Patendiseaduse § 53 lg 1 p 4; Võlaõigusseaduse § 1055.

<sup>68</sup> Patendiseaduse § 54 lg 5.

<sup>69</sup> Patendiseaduse § 49 lg 1.

<sup>70</sup> *Forum shopping* – Olukord, kus hageja valib endale soodsama õigussüsteemiga kohtu. Näiteks teatakse, et Eestis ei saavutata endale sobivat tulemit ning siis valitakse selle asemel hoopis näiteks Rootsi kohus, kus sõltuvalt siseriiklikest normidest on tulemit teine (hagejale soodsam).

<sup>71</sup> Vaata ka Minn, M. Patenting in Europe: The Jurisdiction of the CJEU over European Patent Law. Perspectives on Federalism, Vol7/No2, 2015, lk 5.

<sup>72</sup> Dordick, S.B. Lay jurors: The true casualties of the Apple v. Samsung smartphone patent wars. Temple University, lk 239. Internetivõrgus: <https://sites.temple.edu/ticlj/files/2017/02/29.2.Dordick-TICLJ.pdf> (02.04.2018).

<sup>73</sup> Kohtuasi laienes Saksamaale, Austraaliasse, Hollandisse, Prantsusmaale, Jaapanisse, Itaaliasse, Lõuna-Koreasse ja Suurbritanniasse.

dollarit.<sup>74</sup> Kohe pärast seda, kui Apple hagi esitas, esitas Samsung Euroopas ja Aasias mitu hagi, milles väitis, et Apple rikub mitmeid talle kuuluvaid 3G tehnoloogia patente. Apple esitas omakorda vastuhagid. Aastal 2011 otsustas Saksa kohus anda Apple'le esialgse õiguskaitse Samsungi vastu, kuid see õiguskaitse kehtis vaid Saksamaa territooriumil. Suurbritannias üritas Apple saada samasugust esialgset õiguskaitset, kuid sealne kohus leidis, et Samsungi tahvelarvuti ei riku Apple tahvelarvuti disaini.<sup>75</sup> Magistritöö autori arvates näitab selline pikk ja kestev vaidlus seda, et patendiõigus Euroopa Liidus on killustunud ning ei ole ettevõtetele soodne, takistades sellega ka siseturu ühtset toimimist. Eriti puudutatud on väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted, kellel puuduvad rahalised võimalused samaaegselt mitmel rindel kohtuvaidlusi pidada. Selle asemel, et lahendada vaidlus ühes kohtus, näitab nimetatud kaasus selgelt, kuidas kahe riigi kohtud jõuavad erinevate otsusteni, olles mõlemad loogiliselt põhjendatud ja argumenteeritud. Seetõttu ongi oluline patendisüsteemi ühtlustamine ja ühtsete õiguste loomine. Patendikaitse on küll vajalik, kuid selle õiguse kaitsmine on hetkel äärmiselt kulukas.

Ühtse patendikohtu loomisega antakse loodava kohtu ainupädevusse hagid patentide ning ka täiendava kaitse tunnistuse ja nendega antud kaitse tegeliku või võimaliku rikkumise tuvastamiseks<sup>76</sup>, hagid patentide ja täiendava kaitse tunnistusega antud õiguste rikkumise puudumise tuvastamiseks<sup>77</sup> ja hagid, mis on seotud leiutise kasutamisega enne patendi väljaandmist või mis on seotud õigusega, mis põhineb leiutise eelneval kasutamisel<sup>78</sup>, kuid seda vaid üksnes Euroopa patendi, sh ühtse toimega patendi osas. Nii oleks näiteks Apple ja Samsung võinud pöörduda vähemalt Euroopas Ühtse patendikohtu poole, mistõttu oleks välistatud ka erinevate otsuste tekkimine ning menetlus oleks olnud oluliselt ökonoomsem ja ettevõttesõbralikum. On mõistetav, et tehnoloogia areneb järjest kiiremini ning tehnoloogilisi patente on järjest rohkem, mistõttu esineb ka sarnaseid patendivaidluseid järjest rohkem. Seda mõistlikum oleks, kui neid vaidlusi vähemasti Euroopas lahendaks üks suur ja sellele spetsialiseerunud kohus.

---

<sup>74</sup> Dordick, lk 239.

<sup>75</sup> *Ibid*, lk 239-245.

<sup>76</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 32 lg 1 p a.

<sup>77</sup> *Ibid*, artikkel 32 lg 1 p b.

<sup>78</sup> *Ibid*, artikkel 32 lg 1 p g.

Tulenevalt Ühtse patendikohtu kokkuleppest kehtib ka Euroopa patendi rikkumise osas üleminekukord.<sup>79</sup> See tähendab, et alates patendikohtu kokkuleppe jõustumisest järgneva seitsmeaastase üleminekuaja jooksul võib Euroopa patendi rikkumist või tühistamist käsitleva hagi või ka Euroopa patendiga kaitstud tootele antud täiendava kaitse tunnistuse rikkumist või kehtetuks tunnistamist käsitleva hagi endiselt esitada kas siseriiklikule kohtule või muudele pädevatele ametiasutustele. Üleminekuaja lõppemisel jäävad need menetlused endiselt käima, mis juba siseriiklikes kohtutes menetluses on.<sup>80</sup> Ühtse toimega Euroopa patendi puhul üleminekuperiood ei kehti, sest selline patent luuakse alles Ühtse patendikohtu kokkuleppega. Järelikult lahendavad pärast Ühtse patendikohtu loomist Euroopa patentidega seotud rikkumisvaidluseid nii siseriiklikud kohtud kui Ühtne patendikohus, kuid ühtse toimega Euroopa patente puudutavaid rikkumisvaidluseid lahendab ainult Ühtne patendikohus.

### **1.1.3. Patendiga seotud lepingust tulenevad vaidlused**

Patendiga seotud lepingulised vaidlused puudutavad eelkõige litsentsilepinguid. Euroopa patendikonventsioon, mille järgi antakse hetkel välja juba eelnimetatud siseriiklike patentide kogumit reguleerib litsentside andmist nii mitmeski punktis. Eelkõige artiklis 73, kus sätestatakse, et patenditaotlus ise võib olla litsentsi objektiks osalisriigi kogu territooriumil või siis osal sellest.<sup>81</sup> Lisaks reguleerib EPC rakendusmäärus<sup>82</sup> ka litsentside registreerimist. Üldjoontes on jäetud aga tähtsamad küsimused siseriikliku õiguse otsustada – näiteks litsentsilepingust tuleneva kasutusõiguse tekkimise eeldused, õiguste kaitse jms.

Litsentsilepingud on Eestis sätestatud VÕS-i 18. peatükis ning litsentsileping tähendab seda, et üks isik (litsentsiandja) annab teisele isikule (litsentsisaajale) õiguse teostada intellektuaalsest varast tulenevaid õiguseid kokkulepitud ulatuses ning kokkulepitud territooriumil. Vastutasuks kohustub litsentsisaaja maksma selle eest litsentsitasu.<sup>83</sup> Eesti õiguses eristatakse lihtlitsentsi ning ainulitsentsi. Lihtlitsentsi puhul võib litsentsiandja ka ise lepingu esemeks olevat õigust kasutada või anda kasutusõiguse ka teistele isikutele<sup>84</sup>, ainulitsentsi korral on teiste isikute ning

---

<sup>79</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 83 lg 1.

<sup>80</sup> *Ibid*, artikkel 83 lg 2.

<sup>81</sup> Euroopa Patendikonventsioon, artikkel 73.

<sup>82</sup> Euroopa Patendikonventsiooni 2000 rakendusmäärus. – RT II 2007, 24.

<sup>83</sup> VÕS, § 368.

<sup>84</sup> *Ibid*, § 370 lg 1.



litsentsiandja enda kasutusõigus lepingu eseme suhtes piiratud.<sup>85</sup> Litsentsilepingu erisätted patentide kohta on olemas ka patendiseaduses. Patendiomanik kui litsentsiandja võib patendiseaduses loetletud ainuõigused kirjaliku litsentsilepinguga osaliselt või täielikult anda ühe või mitme isiku, keda nimetatakse litsentsiaatideks, kasutusse.<sup>86</sup> Patendiseaduse kohaselt võib litsentsi registreerida registris, kuid otsest kohustust selle kohta ei ole.<sup>87</sup> Tuleb tähele panna, et litsentsil, mis ei ole registreeritud, ei ole kolmandate isikute suhtes õiguslikku jõudu ning kui antakse litsents mitmele litsentsisaajale ning nende vahel tekib õiguste kollisioon, on eelis registreeritud litsentsiga litsentsisaajal.<sup>88</sup> Eelnevast nähtub, et ehkki Eestis on litsentside registreerimine vabatahtlik, kuid annab see selge õigusliku eelise ning on seetõttu soovitatav.

Lisaks reguleerib patendiseadus ka patendi taotlemise õiguse üleminekut. Patendi taotlemise õiguse üleandmise kohta sõlmitakse eraldi kirjalik kokkulepe või sätestatakse see kas töölepingus või mõnes muus lepingus.<sup>89</sup> Samuti võib patenditaotleja ka Patendiametis menetluses oleva patenditaotluse teisele isikule üle anda.<sup>90</sup> Sisuliselt on patendiõigus võõrandatav kogu õiguse olemasolemise aja – alates taotlusõiguse võõrandamisest ning lõpetades juba kehtiva patendiõiguse üleminekuga. Õiguste litsentside kohta on olemas erisäte ka patendikaitse tõhustatud koostöö rakendamise loomise määruses<sup>91</sup>, milles märgitakse, et ühtse toimega Euroopa patendi omanik võib esitada EPO-le avalduse selle kohta, et ta on asjakohase tasu eest valmis lubama mis tahes kolmandal isikul litsentsiaadina leiutist kasutada. Selle määruse alusel omandatud litsentsi käsitatakse lepingulise litsentsina.<sup>92</sup>

Ühtse patendikohtu kokkuleppega nähakse ette, et loodava patendikohtu ainupädevusse kuuluvad hagid patentide ja täiendava kaitse tunnistuste ning nendega antud tegeliku või võimaliku rikkumise tuvastamiseks, sealhulgas ka litsentsidega seotud vastuhagid<sup>93</sup>, hagid

---

<sup>85</sup> *Ibid*, § 370 lg 2.

<sup>86</sup> PatS, § 46 lg 1.

<sup>87</sup> *Ibid*, § § 46 lg 4, lause 1.

<sup>88</sup> *Ibid*, § 46 lg 4.

<sup>89</sup> *Ibid*, § 43 lg 1.

<sup>90</sup> *Ibid*, § 44 lg 1.

<sup>91</sup> Määrus tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. – ELT L, 31.12.2012, artikkel 8.

<sup>92</sup> *Ibid*, artikkel 8 lg 2.

<sup>93</sup> Ühtse patendikohtu kokkulepe, artikkel 32 lg 1 p a.

litsentside eest hüvitise saamiseks määruse (EL) nr 1257/2012<sup>94</sup> artikli 8 alusel<sup>95</sup>. Ühtse patendikohtu kokkulepe aga ei sätesta Ühtsele patendikohtule ainupädevust litsentsilepingust tulenevate vaidluste ning õiguste võõrandamise lepingust tulenevate hagide valdkonnas. Patendikohus saab ainupädevuse ainult nendes litsentsiõiguse vaidlustes, mis alluvad tõhustatud koostöö rakendamise määruse artiklile 8. Sellest järeldeb käesoleva magistritöö autor, et ülejäänud litsentsiga ning õiguste võõrandamisega seotud vaidluseid jäävad ka edaspidi lahendama siseriiklikud kohtud. Lisaks jäävad riigisisestele kohtutele ka sellised litsentsivaidlused, kus Euroopa patendi omanik ei ole esitanud EPO-le avaldust, milles ta märgiks, et on valmis tasu eest lubama litsentsiaadil leiutist kasutada. Selline järeldeb tuleneb otsesõnu Ühtse patendikohtu loomise lepingu artiklist 32 lg 1 p h-st ning selles nimetatud viitest patendikaitse tõhustatud koostöö rakendamise loomise määruse artiklisse 8. See tähendab, et kui Euroopa patendi omanik ei esita EPO-le avaldust, minetab ta sellega ka õiguse pöörduda tulevikus vaidluse korral Ühtse patendikohtu poole ning peab siiski pöörduma riigisisese kohtu või vastava ametiasutuse (nt tööstuskaitse apellatsioonikomisjoni) poole, sõltuvalt vastavast siseriiklikust õigusest.

Üleminekukorrast tulenevalt ei ole võimalik patendiga seotud lepingute korral üleminekuperioodi (7 aasta) jooksul valida, kas pöörduda siseriiklike kohtute poole või pöörduda ühtse patendikohtu poole. Nimelt on patendikohtu kokkuleppe artiklis 83 lg-s 1 selgelt öeldud, et üleminekuaja jooksul võib Euroopa patendi rikkumist või tühistamist käsitleva hagi või Euroopa patendiga kaitstud tootele antud täiendava kaitse tunnistuse rikkumist või kehtetuks tunnistamist käsitleva hagi endiselt esitada siseriiklikule kohtule või muule pädevale ametiasutusele. Järelikult ei ole võimalik patendiga seotud lepingutest tulenevalt Ühtse patendikohtu poole pöörduda ning selliste vaidluste puhul tuleb pöörduda riigisiseste kohtute poole.

## **1.2. Tõendite kogumine ja piiriülene koostöö**

Tõendite kogumine on kohtu üheks põhiliseks menetluslikuks töövahendiks, mille järgi langetada õigeid ja põhjendatud otsuseid. Juriidiline tõde põhineb korrektselt esitatud ja relevantsetel juriidilistel faktidel ning õigel tõendikogumismetoodikal – selleks, et saada

---

<sup>94</sup> Määrus tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. – ELT L, 31.12.2012.

<sup>95</sup> *Ibid*, artikkel 32 lg 1 p h.

võimalikult õige ja täpne juriidiline otsus, on vaja igal õigussüsteemil head ja efektiivset tõendite kogumise süsteemi. Tagamaks Euroopa Liidus ühtset siseturgu ning kaupade ja teenuste vaba liikumist, on oluline ka see, milline roll on kohtutel tõendite kogumisel ning kuidas on reguleeritud kohtute omavahelised abistamissuhted. Töö autori arvates on oluline, et oleks tagatud kiire ja efektiivne, kuid õige ja põhjendatud otsustega menetlus, mistõttu on oluline analüüsida ka kohtute koostööd nii tõendite kogumisel kui ka piiriülesel koostööl.

Hetkel on Euroopa Liidus olemas tõendite kogumise kohta eraldi määrus nr 1206/2001 (edaspidi tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus).<sup>96</sup> Tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määruse põhjendustes on sätestatud, et määrus on loodud selleks, et tõhustada siseturu nõuetekohast toimimist<sup>97</sup>, lisaks tuleb tagada kohtumenetluse tõhusus ning seetõttu on oluline, et tõendite kogumise taotluste edastamine ja rahuldamine toimuks liikmesriikide kohtute vahel võimalikult kiiresti.<sup>98</sup> Tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus on ülemuslik ka liikmesriikide sõlmitud rahvusvaheliste konventsioonide suhtes.<sup>99</sup>

Hetkel lahendavad Euroopa patendiga seotud vaidluseid siseriiklikud kohtud. Eestis reguleerib patendiasjades tõendite kogumist TsMS. Kehtib näiteks reegel, et kui kohtule laekuvad võõrkeelsed dokumentaalsed tõendid, nõuab kohus nende esitajalt selgelt tõlget eesti keelde.<sup>100</sup> Kui tähtpäevaks tõlget ei esitata, võib kohus jätta tõendi tähelepanuta.<sup>101</sup> Lisaks on näiteks võimalik kasutada menetluses tõlki.<sup>102</sup> Tõenditeks loetakse TsMS-i järgi igasugust teavet, mis on seaduses sätestatud protsessivormis ning mille alusel teeb kohus kindlaks poolte nõudeid ja vastuväiteid põhjendavad asjaolud või nende puudumise ning lisaks ka muud asja õigeks lahendamiseks tähtsad asjaolud.<sup>103</sup> Tõendeid esitavad menetlusosalised ning kohus võib teha ka ettepaneku täiendavate tõendite esitamiseks.<sup>104</sup> Kohus hindab tõendeid igakülgsest, täielikult ja objektiivselt ja otsustab enda siseveendumuse kohaselt. Ühelgi tõendil ei ole

---

<sup>96</sup> Euroopa Liidu Nõukogu 28.05.2001 määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades, ELT L 174, 27.06.2001, lk 1-24 ((eestikeelne eriväljaanne ptk 19, kd 4, lk 121-144).

<sup>97</sup> *Ibid*, põhjenduste p 2.

<sup>98</sup> *Ibid*, põhjenduste p 8.

<sup>99</sup> *Ibid*, põhjenduste p 17.

<sup>100</sup> TsMS, § 33 lg 1.

<sup>101</sup> TsMS, § 33 lg 3.

<sup>102</sup> TsMS, § 34.

<sup>103</sup> TsMS, § 229 lg 1.

<sup>104</sup> TsMS, § 230 lg 2.

kindlaksmääratud jõudu, kui pooled just teisiti kokku ei lepi.<sup>105</sup> Selleks, et tõendeid koguda mõnes muus EL liikmesriigis, kasutavad kohtud tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrust. Lisaks võib aga kohus koguda tõendeid ka Eestit esindava saadiku või pädeva konsulaarametniku vahendusel, kui välisriigi õigus seda ära ei keela.<sup>106</sup> Järelikult juhinduvad hetkel kõik liikmesriigid enda siseriiklikust õigusest ning ka tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrust.

Kuna Ühtne patendikohus hakkab tegelikult siseriiklike kohtuid patendivaidluses sisuliselt asendama ning muutub osaks siseriiklikust kohtusüsteemist, tõusetub küsimus, kas Ühtsele patendikohtule rakendub ka tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus või mitte. Kindlasti oleks nimetatud määrase kohaldamine mõistlik ning asjakohane, kuna see soodustab kohtutevahelist koostööd ning seda, et menetlus oleks võimalikult kiire ja efektiivne. Tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus sedastab, et seda määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades liikmesriigi kohtutes.<sup>107</sup> Määruses ei täpsustata mõistet „liikmesriigi kohus“ ning tuleb arvestada asjaoluga, et Ühtne patendikohus ei ole Euroopa Liidu institutsioon, vaid on eraldi välislepinguga loodud kohus. Küll aga on patendikohtu kokkuleppega liitunud riigid kõik EL liikmesriigid, mistõttu ei tohiks olla tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrase rakendamine raskendatud.

Ühtse patendikohtu lepingus on öeldud, et nimetatud tõendite kogumise menetlust reguleeritakse eraldi kodukorraga.<sup>108</sup> Ühtse patendikohtu kodulehel on kättesaadavaks tehtud kodukorra järjekorras kaheksateistkümnnes mustand, mis pärineb 19. oktoobrist aastast 2015.<sup>109</sup> Nimetatud dokumendis on sätestatud väga spetsiifilised menetlusreeglid. Reegel number 173 sätestab üldsõnaliselt, et tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus kohaldub ka Ühtsele patendikohtule.<sup>110</sup> Siinkohal peab magistr töö autor oluliseks analüüsida, milline tähendus Ühtse Patendikohtu loomisel on omistatud kohtu kodukorrale. Patendikohtu lepingu artikkel 41 sätestab kodukorra täpsemad tingimused. Näiteks märgib nimetatud artikkel seda, et

---

<sup>105</sup> TsMS § 232, lg 1.

<sup>106</sup> TsMS § 241 lg 5.

<sup>107</sup> Tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus, artikkel 1 lg 1.

<sup>108</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 53 lg 2.

<sup>109</sup> Preliminary set of provisions for the Rules of Procedure („Rules“) of the Unified Patent Court. 18th draft of 19 October 2015. Internetivõrgus: <https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/UPC-Rules-of-Procedure.pdf> (01.04.2018).

<sup>110</sup> *Ibid*, Rule 173.

kodukorraga sätestatakse kohtus asetleidva menetluse üksikasjad ja need üksikasjad on kooskõlas patendikohtu lepinguga ja patendikohtu põhikirjaga.<sup>111</sup> Põhikiri reguleerib patendikohtu institutsioonilist ja finantskorraldust.<sup>112</sup> Kodukorra võtab vastu halduskomitee, kes lähtub sidusrühmadega konsulteerimise tulemustest ning Euroopa Komisjoni arvamusest seoses kodukorra kooskõlalisusest liidu õigusega.<sup>113</sup> Kodukord tagab, et kohtu tehtud otsused on kõrgeima kvaliteediga ning et menetluste läbiviimine oleks korraldatud kõige tõhusamal ja kulutasuvamal viisil.<sup>114</sup> Lisaks on patendikohtu lepingus öeldud, et kohus haldab aktiivselt enda menetluses olevaid kohtuasju ning teeb seda kooskõlas kodukorraga.<sup>115</sup> Kodukorrast on magistritöö kirjutamise hetkel valminud juba kaheksateistkümnes parandus, mis näitab, et kodukorra kallal töötatakse usinalt.<sup>116</sup> Lisaks on tegu alles mustandiga, sest ametlikus failis kasutatakse sõna „draft“. Seetõttu saab magistritöö autor lähtuda vaid olemasolevast mustandist ning selle põhjal võib järeldada, et tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus kohaldub ka Ühtsele patendikohtule.

Ühtse patendikohtu lepingus on kirjas, et Ühtses patendikohtus on tõendite esitamise või saamise viisideks eelkõige poolte ärakuulamine, teabe taotlemine, dokumentide esitamine, tunnistajate ärakuulamine, eksperdiarvamused, inspekteerimine, võrdlustestide või katsete tegemine ja vande all tehtud kirjalikud avaldused.

Järelikult, kui Ühtne patendikohus astub igas osalisriigis justkui siseriikliku kohtu asemele, lahendades vaid patendivaidluseid, tuleb ka selle kohtu jaoks kohaldada tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrust. Seda eelkõige seetõttu, et vastasel juhul ei oleks patendipakett oma eesmärgi saavutanud. Menetlus oleks endiselt pikk, lohisev, aeganõudev ning ilmselt ka ilma soovitud tulemusteta. Tähis on tagada sujuv koostöö ning kohtu efektiivsus.

Tõendite kogumise ja piiriülese koostöö esmaseks eesmärgiks võimaldada liikmesriikide kohtutel koguda tõendeid võimalikult efektiivselt ning kontakteerudes otse teise liikmesriigi kohtutega. Sellist koostööd ei saavutata mitte harmoniseerimisega, vaid hoopis kohtuliku

---

<sup>111</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 41 lg 1.

<sup>112</sup> Ühtse patendikohtu põhikiri, C 175/29, 20.06.2013.

<sup>113</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 41 lg 2.

<sup>114</sup> *Ibid*, artikkel 41 lg 3.

<sup>115</sup> *Ibid*, artikkel 43.

<sup>116</sup> Unified Patent Court – Rules of Procedure. Internetivõrgus: <https://www.unified-patent-court.org/news/unified-patent-court-rules-procedure> (23.04.2018)

koostöö edendamiseks. Pigem ei kaitsta enam mitte riikide suveräänsust ja otsustusvõimet, vaid menetluse osapoolte huve.<sup>117</sup> Ühtse patendikohtu kokkuleppe ning kodukorra kohaselt tuleb poolel, kes asjaoludele tugineb, neid asjaolusid ka tõendada.<sup>118</sup>

Lisaks on Ühtses patendikohtus võimalik ka elektrooniline menetlus – näiteks on kohtule võimalik esitada tõendeid elektrooniliselt.<sup>119</sup> See lihtsustab oluliselt tõendite kogumist ning teeb kogu menetlusprotsessi oluliselt kiiremaks ja vähem kulukamaks.

Tõusetub küsimus ka sellest, kas Ühtne patendikohtus saab teha koostööd siseriiklike kohtutega tõendite kogumisel või mitte. Käesoleva magistritöö autori kohaselt sõltub see eelkõige aga vastavast siseriiklikust regulatsioonist, sest Ühtse patendikohtu kokkuleppes selle kohta eraldi sätet ei ole. Eesti riigi siseriikliku õiguse kohaselt reguleerib tõendite kogumist väljaspool Eestit TsMS. Nimelt on Eesti õiguskorras lubatud kasutada välisriigis selle riigi seaduse kohaselt kogutud tõendeid, kui nende saamiseks tehtud menetlustoiming ei ole vastuolus Eesti tsiviilkohtumenetluse põhimõtetega.<sup>120</sup> Mis puudutab EL liikmesriike, siis nende kohta lisab TsMS, et nendes riikides peab toimuba tõendite kogumine tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrase kohaselt sätestatud korras teise riigi kohtu abil või ka vahetult.<sup>121</sup> Järelikult kui Eesti riigisisised kohtud soovivad koguda EL liikmesriigis tõendeid, peavad kohtud juhinduma otseselt tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrust. Järelikult kui Ühtsele patendikohtule kohaldub samuti tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus, on koostöö Eesti siseriiklike kohtute kui ka Ühtse patendikohtu vahel nimetatud määrase alusel võimalik. Tänu sellele ongi menetlus Ühtses patendikohtus kiirem ja efektiivsem.

Nii patendikohtu kokkulepe kui ka tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus lähtuvad eelkõige sellest, et menetlus oleks võimalikult efektiivne, kiire ja põhjalik ning kaitseks eelkõige menetlusosalisi. Omaette küsimus on, millises ulatuses nimetatud koostöö aset saab leida. Tõendite kogumise protsess peab iseenesest olema kiire ja efektiivne ning ei tohiks takerduda kahe kohtu omavahelise koostöö problemaatikasse. Teisalt on Ühtse patendikohtu

---

<sup>117</sup> Vaata ka Galič, A. The case law of the European Court of Justice on Cross-border Taking of Evidence. Internetivõrgus: <http://www.ejtn.eu/PageFiles/12474/Trier%202016%20Evidence%20Regulation%20Galic%20-%20ECJ%20case%20law.pdf> (01.04.2018).

<sup>118</sup> Ühtse patendikohtu kokkulepe, artikkel 54 ning patendikohtu kodukord, reegel 190.

<sup>119</sup> Ühtse patendikohtu kokkulepe, artikkel 43.

<sup>120</sup> TsMS, § 241, lg 1.

<sup>121</sup> *Ibid*, § 241 lg 2.

kodukorraga ette nähtud üsnagi karm ja detailselt reglementeeritud tõendite kogumise protsess. Kuna Ühtne patendikohus on siiski loodud selleks, et tõhustada koostööd Euroopa Liidu patendiasjades, võib öelda, et menetluspooltel on õigustatud ootus selleks, et liikmesriikide siseriiklikud kohtud teeksid vajadusel patendikohtuga koostööd. Vastasel juhul ei täidaks loodav kohus ei enda kui ka liidu majanduslikke eesmärgi.

selleks, et Euroopa Kohtult küsida määruse tõlgendamise kohta, tuleks patendikohtul taotleda EK-lt eelotsust nii, nagu ka teised siseriiklikud kohtud muudes tsiviil- ja kaubandusajades nimetatud määruse puhul tegema peaksid. Ühtsele patendikohtule ei anta liigset pädevust ega liiga laia diskretsiooni. Tõendite kogumise määrus kohaldub ka teistele tsiviil- ja kaubandusajadele, mistõttu on loomulik, et selle määruse osas kujundab kohtupraktikat edasi siiski Euroopa Kohus.

### **1.3. Otsuste tunnustamine ja täitmine**

Otsuse täidetavaks tunnustamise jaoks tsiviil- ja kaubandusajades on Euroopa Liidus olemas eraldi määrus, mida tihti peale nimetatakse ka Brüssel I uuesti sõnastatud määruseks.<sup>122</sup> Seni on siseriiklikud kohtud juhindunud patendivaidlustes vaid siseriiklikest õigusaktidest ning EL liikmesriigid ka EL kohtupraktikast. Kuna Ühtne patendikohus muutub siseriikliku kohtu osaks<sup>123</sup>, siis tõusetub küsimus, kas sellisel juhul on vajalik eraldi patendikohtu lahendite tunnustamine osalevate liikmesriikide kohtute poolt ja nende täidetavuse tagamine, või on otsused automaatselt osalisriikidele siduvad?

Ühtse patendikohtu artikli 31 kohaselt määratakse kohtu rahvusvaheline kohtualluvus kindlaks kooskõlas Brüssel I uuesti sõnastatud määrusega ning neid käsitlevate kohtuotsuste

---

<sup>122</sup> Tegemist on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) 12. 12. 2012 määrusega nr 1215/2012 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 351, 20.12.2012, lk 1-32. Siin ja edaspidi nimetatud kui „Brüssel I uuesti sõnastatud määrus“.

<sup>123</sup> Tulenevalt Ühtse patendikohtu kokkuleppe artikli 4 lg-st 1 on kohtul igas lepinguosalisel riigis juriidilise isiku staatus ning ka kõige ulatuslikum õigus- ja teovõime, mis selle riigi siseriikliku õigusega juriidilistele isikutele antakse.

tunnustamise ja täitmise konventsiooniga ehk Lugano konventsiooniga<sup>124</sup>. Selleks, et Brüssel I uuesti sõnastatud määrus Ühtsele patendikohtule kohalduks, otsustas Euroopa Liidu Nõukogu nimetatud määrust ka parandada.<sup>125</sup> Sellise parandusega leiti, et Ühtne patendikohus on kohus Brüssel I määruse mõistes ning seda tehti eelkõige selleks, et tagada liidu õiguse õiguskindlus ja ettenähtavus. Lisaks ka selleks, et luua rahvusvaheline kohtualluvus patendikohtule, mis ei mõjutaks aga kohtu sisemist pädevuse jaotust.<sup>126</sup> Ühtne patendikohus ei saa kohaldada siseriiklikku õigust nende kostjate suhtes, kes ei ela liikmesriikides. Selleks, et lubada Ühtsel patendikohtul aga selliste kostjate suhtes õigust kohaldada, tuligi Brüssel I uuesti sõnastatud määrust muuta.<sup>127</sup>

Brüssel I uuesti sõnastatud määrus peaks juhtudel, mis kuuluvad Ühtse patendikohtu pädevusse, kohalduma ka nende kostjate suhtes, kelle alaliseks elukohaks on kolmandad riigid. Brüssel I uuesti sõnastatud määrus lähtub sellest, et menetluse ning elukohariigi vahel peaks olema tugev seos ning seetõttu on seda mõistlik laiendada ka nendele kostjatele, kelle alaline elukoht ei ole Euroopa Liit.<sup>128</sup>

Kohtutes peaks olema võimaldatud ka nende kaasuste lahendamine, kus kostjad on kolmandast riigist. Seda just seetõttu, et Euroopa patendi rikkumisest tulenevad kahjunõuded võivad ulatuda ka kolmandatesse riikidesse. Seetõttu peaks olema tagatud kodanike õiguskaitse olukorras, kus näiteks kostja elab kolmandas riigis, kuid talle kuulub näiteks Euroopa patent, või on tarvilik koguda tõendeid kolmandas riigis. Selleks, et oma õigusi teostada, peaks kohus hindama ka vara või tõendite tähtsust kaasuspõhiselt. Tõendid või vara ei tohiks kindlasti olla ebatähtsad ning väikese väärtusega.<sup>129</sup>

---

<sup>124</sup> Tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. – ELT L 339/3, 21.12.2007. Seda konventsiooni nimetatakse ka Lugano konventsiooniks ning selle konventsiooni osapoolteks on Taani, Kuningriik, Island, Norra ning Šveits.

<sup>125</sup> Council of The European Union. Council amends the reast „Brussels I“ regulation. Brussels, 6 May 2014, 9356/14, Presse 251. Internetivõrgus: <https://www.consilium.europa.eu/media/28379/142493.pdf> (02.04.2018).

<sup>126</sup> Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 1215/2012 as regards the rules to be applied with respect to the Unified Patent Court and the Benelux Court of Justice, para 5. Internetivõrgus: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=PE%2030%202014%20INIT> (02.04.2018).

<sup>127</sup> *Ibid*, para 6.

<sup>128</sup> Vaata ka *ibid*, para 6.

<sup>129</sup> Sarnasele järeltulele jõudsid ka Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu, põhjendades Brüssel I uuestisõnastatud määruse muudatusi (*Ibid*, para 7).



Lisaks on Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu leidnud, et Brüssel I uuesti sõnastatud määrust tuleb kohaldada ka siis, kui kohaldatakse Ühtse patendikohtu lepingust tulenevat üleminekuperioodi.<sup>130</sup> Rõhutatakse, et otsused, mida võtab vastu Ühtne patendikohus, tuleb liikmesriikides siseriiklikult tunnustada ja täita vastavalt Brüssel I uuesti sõnastatud määrusele. Lisaks tuleb ka teistes liikmesriikides nimetatud otsuseid vastavalt Brüssel I uuesti sõnastatud määrusele tunnustada ja täita.<sup>131</sup>

Brüssel I uuesti sõnastatud määruse eesmärgiks on eelkõike arendada liidu õiguspoliitilisi eesmärke – arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat õiguskeskkonda ja ala ning see tähendab ka seda, et lihtsustatakse ka õiguskaitse kättesaadavust eelkõige otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kaudu. Oluline on, et otsuste tunnustamine ja täitmine oleks vastastikune, kiire, lihtne.<sup>132</sup> Nagu võib Brüssel I uuesti sõnastatud määruse põhjendustest lugeda, peab menetluse ja liikmesriigi territooriumi vahel olema seos.<sup>133</sup> Kuid nagu nähtus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsusest, tuleks Ühtse patendikohtu puhul toimet laiendada ning kohaldada määrust ka siis, kui kostja elab kolmandas riigis, kuid kui nt talle kuulub vara, mis asub liikmesriigis. Käesoleva magistritöö autor leiab, et see vastab õigustatud ootusele ning tagab õiguskindluse. Lisaks tagab see ka liidu õiguse korrektse kohaldamise ning kohtuotsuste vaba liikumise, mis omakorda tähendab, et siseriiklikes kohtutes ei tule osapoolte jaoks ette üllatusena ebameeldivaid olukordi ning et kohtud ei pea hakkama lahendama samade asjaoludega uut kaasust, kui juriidiliselt korrektne lahendus on juba olemas. See on ka menetlusökonoomia seisukohalt oluline ning tähendab kohtusse pöördujate jaoks väiksemat ajakulu.

Ühtse patendikohtu kokkuleppes on eraldi sätted otsuste täitmise kohta, millest nähtuvalt kohtu otsused ja korraldused kuuluvad täitmisele igas lepinguosalisel liikmesriigis ning kohtu otsusele lisatakse korraldus otsuse täitmiseks.<sup>134</sup> Vajaduse korral on kohtu otsuse täitmise tingimuseks see, et esitatakse kas kautsjon või samaväärne tagatis, millega tagatakse tekitatud kahju hüvitamine.<sup>135</sup> Kuna Brüssel I uuesti sõnastatud määrus sedastab artiklis 1, et seda

---

<sup>130</sup> *Ibid*, para 9.

<sup>131</sup> *Ibid*, para 10 ja 11.

<sup>132</sup> Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, põhjendused.

<sup>133</sup> *Ibid*, para 13.

<sup>134</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 82 lg 1.

<sup>135</sup> *Ibid*, lg 2.

määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjades igat liiki kohtutes<sup>136</sup>, võib eeldada, et seda kohaldatakse ka Ühtses patendikohtus. Lisaks on Brüssel I uuesti sõnastatud määruse põhjendustes märgitud, et liikmesriikide kohtuteks tuleks pidada mitme liikmesriigi ühiseid kohtuid<sup>137</sup> – ka patendikohus on liikmesriikide ühine kohus ning seetõttu kohaldub Brüssel I uuesti sõnastatud määrus ka Ühtsele patendikohtule.

Ühtse patendikohtu kodukorras on otsuste täitmise kohta sätestatud järgmist: Kohtu otsused on koheselt täidetavad kõikides liikmesriikides. Täitmisel arvestatakse iga liikmesriigi siseriikliku õigusega.<sup>138</sup> See tähendab seda, et otsused muutuvad nende jõustumisest alates täidetavaks, kuid täidetakse otsust iga liikmesriigi enda õiguse järgi. Küllap ei ole siin liikmesriikidel väga suurt kaalutlusõigust, kuidas ja millal otsuseid täita, sest nagu juba mainitud, kehtib Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, mille puhul on reeglid selged ja eesmärk lihtne – tagada kiire ja efektiivne kohtuotsuste liikumine liidu siseselt.

Brüssel I uuesti sõnastatud määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjade suhtes kohtualluvuse määramiseks ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise jaoks. Kohtualluvuse sätteid käsitleb alljärgnev alapeatükk, kuid oluline on analüüsida ka seda, kuidas toimub kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine. Nimelt sätestab Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ilma ühegi erimenetluseta.<sup>139</sup> See tähendab seda, et kui Ühtne patendikohus teeb lahendi, siis Eestis tunnustatakse ja täidetakse seda ilma ühegi lisamenetluseta. Just selline käitumine tagabki kiire ja efektiivse töö erinevate kohtute vahel. Liidu õigus baseerub ka osaliselt usaldusel, et teiste liikmesriikide kohtud on suutelised ja piisavalt pädevad tegema õigustatud ja põhjendatud otsuseid, mida ei tule eraldi üle kontrollida.

Kohus võib ka menetluse täielikult või osaliselt peatada, kui näiteks kohtuotsus vaidlustatakse päritoluliikmesriigis või on esitatud taotlus tuvastada tunnustamisest keeldumise aluste puudumine või tunnustamisest keeldumise aluste olemasolu.<sup>140</sup> Tunnustamisest keeldutakse huvitatud poole taotlusel siis, kui tunnustamine on selgelt vastuolus taotluse saanud liikmesriigi

---

<sup>136</sup> Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, artikkel 1 lg 1.

<sup>137</sup> *Ibid*, põhjendused p 11.

<sup>138</sup> Ühtse patendikohtu kodukord, reegel 354.

<sup>139</sup> Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, artikkel 36 lg 1.

<sup>140</sup> *Ibid*, artikkel 38.

avaliku korraga<sup>141</sup>; kui kohtuotsus on tehtud tagaselja ja kostjale ei toimetatud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte piisavalt aegsasti ja sellisel viisil, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui kostja ei algatanud kohtuotsuse vaidlustamise menetlust, kui tal oli selleks võimalus<sup>142</sup>; kui kohtuotsus on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud samade poolte vahel taotluse saanud liikmesriigis<sup>143</sup>; kui kohtuotsus on vastuolus samal alusel ja samade poolte vahel esitatud hagi alusel teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud varasema otsusega, kui varasem otsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele<sup>144</sup> ning ka siis, kui kohtuotsus on vastuolus kindlustusasjade, tarbijalepingute ja töölepingute kohtualluvuse sätetega või kui tegu on erandliku kohtualluvusega.<sup>145</sup> Sisuliselt keeldutakse kohtuotsuse tunnustamisest ainult huvitatud poole taotlusel, mistõttu kui taotlust ei esitata, ei keelduta ka tunnustamisest.

Kohtuotsuse täitmisest keeldutakse selle isiku taotlusel, kelle vastu kohtuotsuse täitmist taotletakse ning keeldumise alused on samad, mis tunnustamise puhul.<sup>146</sup> Seega selleks, et oleks võimalik algatada kas tunnustamisest või täitmisest keeldumine, peab huvitatud isik selleks esitama taotluse.

#### **1.4. Ühtse patendikohtu kohtualluvus**

Selleks, et muuta Brüssel I uuesti sõnastatud määrust, võtsid Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu välja 15. mail 2014 vastu uue määruse, millega muudetakse Brüssel I uuesti sõnastatud määrust.<sup>147</sup> Selles määruuses on öeldud, et Ühtset patendikohtu tuleks lugeda kohtuks Brüssel I uuesti sõnastatud määruse tähenduses just nimelt selle eesmärgiga, et tagada õiguskindlus ning ettenähtavus kostjate jaoks, kelle vastu võidakse hagi esitada mõnes muus kui Brüssel I uuesti sõnastatud määruse eeskirjade kohaselt määratud liikmesriigis asuvas paigas.<sup>148</sup> Lisaks on eraldi määruse tegemise eesmärgiks ka see, et määrata kindlaks Ühtse

---

<sup>141</sup> *Ibid*, artikkel 45 lg 1 p a.

<sup>142</sup> *Ibid*, artikkel 45 lg 1 p b.

<sup>143</sup> *Ibid*, artikkel 45 lg 1 p c.

<sup>144</sup> *Ibid*, artikkel 45 lg 1 p d.

<sup>145</sup> *Ibid*, artikkel 45 lg 1 p e.

<sup>146</sup> *Ibid*, artikkel 47.

<sup>147</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 15.mai 2014 määrus (EL) 542/2014, millega muudetakse määrust (EL) nr 1215/2012 seoses eeskirjadega, mida kohaldatakse ühtsele patendikohtule ja Beneluxi kohtule. – ELT L 163, 29.05.2014, lk 1-4.

<sup>148</sup> *Ibid*, preambul para 4.

patendikohtu rahvusvaheline kohtualluvus. Kuna Ühtsel patentikohtul kui liikmesriikide ühisel kohtul ei olnud õigust siseriikliku õiguse alusel menetleda asju, mille puhul kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis, nagu seda saavad teha liikmesriikide kohtud, siis tuli regulatsiooni parandada.<sup>149</sup>

Leitakse, et ühisel kohtul peaks olema võimalik täiendavat kohtualluvust reguleerivate eeskirjade alusel lahendada vaidlusi menetlustes, mis hõlmavadki kolmandas riigis elavat kostjat seoses Euroopa patendi rikkumisega, sest see põhjustab kahju nii liidus kui ka väljaspool liitu.<sup>150</sup> Sellega antud kohtualluvust tuleks teostada juhul, kui kostjale kuuluv vara asub liikmesriigis, kes on ühise kohtu asutamise lepingu osalisriik, ja kõnealune vaidlus on piisavalt seotud selle liikmesriigiga – nt seetõttu, et seal on hageja alaline elukoht või seetõttu, et seal asuvad vaidlusega seotud tõendid.<sup>151</sup> Kohtualluvuse kindlakstegemisel peaks patentikohus arvesse võtma ka asjaomase vara väärtust – see ei tohiks olla ebaproportsionaalselt väike ja peaks võimaldama kohtuotsuse vähemalt osalist täitmist nendes liikmesriikides, kes on patentikohtu asutamise lepingu osalisriigid.<sup>152</sup>

Oluline on märkida, et uue määruse põhjendustes sätestatakse ka, et Ühtse patentikohtu otsuseid tuleks kooskõlas Brüssel I uuesti sõnastatud määrusega tunnustada ja täita liikmesriigis, kes ei ole patentikohtu lepingu osalisriik.<sup>153</sup> Käesoleva magistritöö autori hinnangul tähendab see seda, et kuigi näiteks Hispaania Kuningriik ei ole Ühtse patentikohtu lepingu osalisriik, peavad Hispaania kohtud siiski tunnustama ja täitma patentikohtu otsuseid, sest see on liidu õigusest tulenev. Sellega välistatakse see, et mõni EL liikmesriik saaks patentikohtu olemasolu täielikult ignoreerida ning tagatakse kodanikele ka õiguskindlus. Küll aga on märgitud, et Taani ei osale uue määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.<sup>154</sup>

---

<sup>149</sup> *Ibid*, preambul para 5 ja 6.

<sup>150</sup> *Ibid*, preambul para 7.

<sup>151</sup> *Ibid*, preambul para 7.

<sup>152</sup> *Ibid*.

<sup>153</sup> *Ibid*, preambul para 10.

<sup>154</sup> *Ibid*, preambul para 15.

Kokku lisati Brüssel I uuesti sõnastatud määrusele neli parandust. Need on järgmised<sup>155</sup>:

1. Artikkel 71a, millega loetakse Ühtne patendikohus liikmesriikide kohtuks, mis menetleb asju kooskõlas 19. veebruaril 2013 allakirjutatud Ühtse patendikohtu lepinguga.
2. Artikkel 71b, millega sätestatakse, kuidas määratakse Ühtse patendikohtu kohtualluvus.
  - a. Esmalt on Ühine patendikohus pädev asja menetlema juhul, kui Brüssel I uuesti sõnastatud määruse kohaselt oleks patendikohtu lepingu reguleerimisalasse kuuluvat asja pädev menetlema selle liikmesriigi kohus, kes on patendikohtu asutamise lepingu osalisriik;
  - b. Teiseks on Ühine patendikohus pädev asja menetlema, kui kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis ja Brüssel I uuesti sõnastatud määruse kohaselt ei ole temaga seotud asja kohtualluvus määratud teisiti. Lisatud on ka, et patendikohtult võib taotleda ajutiste meetmete (sh kaitsemeetmete) kehtestamist isegi sellisel juhul, kui asja sisuliseks lahendamiseks on pädevad kolmanda riigi kohtud;
  - c. Kolmandaks on Ühine patendikohus pädev asja menetlema, kui kohtu pädevuses on kostjaga seotud vaidlus seoses Euroopa patendi rikkumisega, mis põhjustab kahju Euroopa Liidu piires, siis võib Ühtne patendikohus menetleda ka sellise rikkumisega väljaspool Euroopa Liitu põhjustatud kahjuga seotud asja. Lisatud on, et sellist kohtualluvust võib teostada vaid juhul, kui kostja vara asub mõnes liikmesriigis, kes on patendikohtu asutamise lepingu osaline ning kui kõnealune vaidlus on piisavalt seotud mõne liikmesriigiga.
3. Artikkel 71c, mis näeb ette Brüssel I uuesti sõnastatud määruse artiklite 29 – 32<sup>156</sup> kohaldamise – neid artikleid kohaldatakse juhtudel, kui patendikohtus algatatakse menetlus ja menetlus algatatakse ka sellise liikmesriigi kohtus, kes ei ole patendikohtu asutamise lepingu osalisriigis. Lisaks kohaldatakse artikleid 29 - 32 ka juhul, kui menetlus algatatakse nii patendikohtus kui ka selle liikmesriigi kohtus, kes on patendikohtu lepingu osalisriik.

---

<sup>155</sup> Järgnevad muudatused tulenevad eelnimetatud määrusest nr 542/2014, artiklist 1.

<sup>156</sup> Brüssel I määruse artiklid 29 – 32 käsitlevad *lis pendens*'it ja seotud menetlusi.

4. Artikkel 71d, mis näeb ette, et Ühtse patendikohtu otsuseid tunnustatakse ja täidetakse ka liikmesriikides, kes pole patendikohtu asutamise lepingu osalisriigid. Lisatud on, et kui patendikohtu tehtud otsuse tunnustamist ja täitmist taotletakse liikmesriigis, kes on patendikohtu lepingu osalisriik, siis kohaldatakse Brüssel I uuesti sõnastatud määruse asemel siiski patendikohtu lepingus sisalduvaid tunnustamise ja täitmise eeskirju.

Käesoleva magistritöö autori seisukohaselt üritab Euroopa Liit luua siiski eelkõige harmoniseeritud ja ühtlustatud süsteemi, mis lihtsustaks patendiõiguste teostamist ning nende kaitsmist. Eelkõige on lähtutud Euroopa Liidu õiguse järgimisel lojaalsuse põhimõttest, sest liikmesriigid üritavad kõik ühe ja sama eesmärgini jõuda ning on selleks kasutanud ka sobivat ja proportsionaalset meetet.

Määrus 542/2014 on pigem siiski toetav ja suunav tekst kui Brüssel I uuesti sõnastatud määruse otsene parandamine. Artikkel 71(a) peegeldab juba eeldust, et Ühtne patendikohus tegelikult asendab siseriiklikuid kohtuid patendivaidluste lahendamisel. See ei põhjusta ilmselt palju arusaamatusi ning on loogiline järeldada, et Ühtne patendikohus lahendab asju, mis tulenevad Ühtse patendikohtu kokkuleppes sätestatud kohtu pädevusest. Õiguskirjanduses on seisukoht, et probleeme tekib aga näiteks siis, kui näiteks Ühtsel patendikohtul tekib kohtuasja lahendamise pädevus samaaegselt mõne liikmesriigi kohtuga, kes ei ole Ühtse patendikohtu kokkuleppe liige, sest need liikmesriigid ei peaks tunnistama Ühtse patendikohtu eksklusiivset pädevust patendivaldkonnas.<sup>157</sup> Selline olukord ei saaks tekkida lepinguliste vaidluste puhul, sest need, nagu eelnevalt analüüsitud, ei ole Ühtse patendikohtu kokkuleppe kohaselt patendikohtu ainupädevuses. Lisaks ei saa vastuoluliste otsuste probleemi tekkida ka registreeritud patentide puhul, sest nende osas on eksklusiivne jurisdiktsioon nendel riigisisestel kohtutel, kus patent on registreeritud. Küll aga võib selline olukord tekkida, kui otsus tehakse rikkumisvaidluses. Nagu analüüsitud, on võimalik rikkumisvaidlustes hageda ka kostja asukoha järgi<sup>158</sup> ning seetõttu võib juhtuda, et nt Hispaania või Poola kohtud teevad otsuse Eestis kehtiva Euroopa patendi kohta. Sellisel juhul tuleks analüüsida, millisest lahendist lähtuks Eesti kohus – kumba lahendit tunnustatakse ning täitmist tagatakse? Sellisel juhul

---

<sup>157</sup> Sellisele järeldusele jõuab Buonaiuti, F.M. artiklis „The agreement establishing a Unified Patent Court and its impact on the Brussels I Recast regulation. The new Rules introduced under regulation (EU) NO 542/2014 in respect of the Unified Patent Court and the Benelux court of Justice.“ – Cuadernos de Derecho Transnacional (Marzo 2016), Vol 8/No 1, pp 208-222.

<sup>158</sup> Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, artikkel 7 koosmõjus vastava vajaliku punktiga, mis kohaldub kaasuspõhiselt.

lähtub Eesti siseriiklik kohus TsMS-i sätetest, kus § 619<sup>159</sup> sätestab Euroopa Liidu liikmesriigi kohtulahendi ja muu täitedokumendi tunnustamise reeglid. Lg 1 sedastab, et tsiviilasjas tehtud EL liikmesriigi kohtulahendite ja muude täitedokumentide tunnustamisele ja täitmisele Eestis kohaldatakse TsMS-is sätestatud üksnes ulatuses, milles ei ole sätestatud teisiti välislepingus või teatud EL määrustes.<sup>160</sup> See tähendab seda, et TsMS-i kohaldatakse seni, kuni välislepingus või EL määrustes (sh Brüssel I uuesti sõnastatud määruses) ei ole sätestatud teisiti. Ehk siis Eesti peaks lähtuma EL ülimuslikkuse põhimõttest – kui siseriiklik õigus oleks vastuolus EL õigusega, tuleks kohaldada EL õigust. Järelikult lähtub Eesti kohus Brüssel I uuesti sõnastatud määrusest ning Ühtse patendikohtu lepingust ning tunnustaks ja täidaks Ühtse patendikohtu otsust. Kuigi Hispaania kuulub Euroopa Liitu, on Ühtne patendikohus asutatud välislepinguga ning seetõttu kohaldataks ikkagi Ühtse patendikohtu lepingut.

Teine parandus, artikkel 71(b) käsitleb juba väga pikaajalist õigusteaduslikku diskussiooni – mis saab siis, kui kostja ei ole EL liikmesriigi alaline elanik? See määratlus on mitmetahuline. Esmalt on selle eesmärgiks tagada piisav seotus vaidluse ning liikmesriigi vahel. Teisalt on selline lähenemine ka loogiline, sest sellega välistatakse ühest ja samast Euroopa patendist tulenevate vaidluste paralleelne lahendamine mitmetes erinevates kohtutes.<sup>161</sup> Samal ajal tõusetub aga probleem – kas kolmandad riigid tunnustavad ja täidavad Ühtse patendikohtu otsuseid? Samas on see risk olemas ka praegusel hetkel, kui kolmandad riigid võivad keelduda tunnustamast siseriiklike kohtute otsuseid.

Üks põhilisi probleeme Brüssel I uuesti sõnastatud regulatsiooniga tekib aga üleminekuperioodi ajal. Nimelt on Brüssel I uuesti sõnastatud määruse eesmärk muuhulgas ka see, et üleminekuperioodi ajal oleks siseriiklike kohtute ja Üldise patendikohtu pädevuse vahel tasakaal.<sup>162</sup> Nimelt annab Brüssel I uuesti sõnastatud määrus riigisisesele kohtule eksklusiivse kohtualluvuse, öeldes, poolte alalisest elukohast olenemata allub asi erandlikult järgmisele liikmesriigi kohtule: menetluste puhul, mis seonduvad patentide registreerimisele kuuluvate

---

<sup>159</sup> TsMS, § 619.

<sup>160</sup> TsMS § 619 lg 1 on toodud loetelu EL määrustest, millest lähtutakse. Määrus nr 1 on Brüssel I uuesti sõnastatud määrus.

<sup>161</sup> Samale arvamusele on jõudnud ka F.M. Buonaiuti. Siiski leiab autor, et Ühtse patendikohtu pädevuse suurendamine nende kaasusteni, kus kostja alaline elukoht ei ole Euroopa Liidus, ei tähenda sujuvat koostööd ja head harmoniseeritust. Põhjenduseks toob ta selle, et sellisel juhul oleks pidanud muutma juba Brüssel I uuesti sõnastatud määrust ennast, mitte ainult Ühtse patendikohtu kohta käivaid sätteid.

<sup>162</sup> Pinckney, R. Will amendments to the Brussels I Regulation delay the start-up of the UPC? 19 February 2013. Internetivõrgus: <https://www.bristowsupc.com/commentary/brussels-1-regulation-delay-upc/> (23.04.2018)

õiguste registreerimise või kehtivusega, olenemata sellest, kas küsimus tõusetub hagi või vastuväite vormis, selle liikmesriigi kohtutele, kus registreerimist taotletakse, kus see on toimunud või kus see loetakse toimunuks liidu õigusakti või rahvusvahelise konventsiooni tingimuste kohaselt.<sup>163</sup> Samas annab Ühtse patendikohtu kokkulepe ainupädevuse lahendamaks Euroopa patentidest tulenevaid vaidluseid. Siiski on üleminekuperioodi korral võimalik pöörduda ka siseriiklike kohtute poole. Seega on Euroopa patentide tühistamise ja rikkumise korral kohtualluvus üleminekuperioodil jagatud nii Ühtse patendikohtu kui siseriiklike kohtute vahel.<sup>164</sup>

---

<sup>163</sup> Brüssel I uuesti sõnastatud määrus, artikkel 24 lg 4.

<sup>164</sup> Pinckney.



## 2. ÜHTSE PATENDIKOHTU JA EUROOPA KOHTU PÄDEVUSE JA ROLLIDE PIIRITLEMINE

### 2.1. Ühtse patendikohtu koht Euroopa Liidu süsteemis

Euroopa Kohtu pädevus on piiratud Euroopa Liidu asutamislepingutega. Siiski on kohtu ülesanded liidu õiguse jaoks põhjapanevad ning Euroopa Kohut nimetatakse ka „õigusintegratsiooni mootoriks“.<sup>165</sup> Euroopa Kohtu puhul on oluline, et tema kohustuslik jurisdiktsioon kaasneb Euroopa Liiduga ühinenud riikidele supranatsionaalse õiguse vallas automaatselt. Euroopa Kohtu pädevused võib üldiselt jagada kolmeks<sup>166</sup>:

1. otsuste tegemine liikmesriigi, EL institutsiooni või juriidilise/füüsilise isiku hagides/kaebustes<sup>167</sup>;
2. eelotsuste tegemine liikmesriigi kohtute taotlusel kas EL õiguse tõlgendamise või EL institutsioonide vastuvõetud aktide kehtivuse küsimustes;
3. muud ülesanded, mis on sätestatud asutamislepingutes – nt arvamuste avaldamine EL välislepingute kohta.

Nimetatud ülesannetest võib teha järelduse, et Euroopa Kohus kontrollib oma pädevuse raames, kuidas liikmesriigid või EL institutsioonid EL õigust kohaldavad ning lisaks EK ka tõlgendab EL õigust, arendab seda edasi ning loob uusi põhimõtteid. Seni kehtinud arusaama järgi on Euroopa Kohtul EL õiguse kehtetuks tunnistamise ja kujundamise monopol. Mitte ükski teine institutsioon ei ole seni suutnud ega saanud sekkuda EL õiguse tõlgendamisse.<sup>168</sup> Euroopa Liidu Lepingu artikli 19 kohaselt tagab Euroopa Liidu kohus, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.<sup>169</sup> Sama artikli kolmas lõige sätestab, et EK teeb otsuseid liikmesriigi, institutsiooni või juriidilise või füüsilise isiku hagiastades, lisaks teeb EK liikmesriikide kohtute taotlusel eelotsuseid liidu õiguse tõlgendamise või institutsioonide vastu

---

<sup>165</sup> Laffranque, J. Euroopa Liidu õigussüsteem ja Eesti koht selles. Juura, Tallinn, 2006, lk 214.

<sup>166</sup> Järgnevad pädevused tulenevad samuti eelnevast allikast.

<sup>167</sup> Laffranque täpsustab, et Euroopa õiguse kirjeldamiseks on kohati raske kasutada siseriiklikus õiguses teada olevaid termineid. Näiteks sobiks paremini mõiste „kaebus“, sest tegu on pigem avalik-õiguslike kui tsiviilõiguslike vaidlustega, kuid EÜ asutamislepingute eestikeelsetes variantides on kasutusel mõiste „hagi“.

<sup>168</sup> Samale arvamusele jõudis ka Laffranque.

<sup>169</sup> Euroopa Liidu Leping, artikkel 19 lg 1.

võetud õigusaktide kehtivuse kohta ning EK teeb ka otsuseid muudel aluslepingutes sätestatud juhtudel.<sup>170</sup>

Euroopa Liidu kirjutatud õigusele lisaks moodustab EL esmase õiguse täiendava allika ka kirjutamata õigus, mis tähendab, et kohtulahenditega luuakse uued õiguslikud üldpõhimõtted.<sup>171</sup> On tõsi, et EL õiguse üldpõhimõtted väljenduvad tegelikult mingil moel ka kirjutatud õiguses, nt EL põhiõiguste hartas<sup>172</sup>. Kuid näiteks mõistete „proportsionaalsus“ ja „võrdne kohtlemine“ sisu avab eelkõige EK praktika.<sup>173</sup> Laffranque väidab veel, et õiguse üldpõhimõtted on kirjutamata õigus, mis ei põhine Euroopa Ühenduse asutamislepingul, vaid hoopiski EL liikmesriikide õiguskordadel ja rahvusvahelisel õigusel.<sup>174</sup> See tähendab seda, et üldpõhimõtted on midagi, mis on omased väga paljudele liikmesriikidele ning mida paljud riigid austavad ja järgivad. Need on sügavamad reeglid, mida järgitakse ning mille ümber luuakse uusi õigusallikaid nt nagu määrused ja direktiivid. Veel lisab Laffranque, et õiguse üldpõhimõtteid loob ja leiab Euroopa Kohus, mis kasutab võrdleva õiguse meetodit. Õiguse üldpõhimõtted on loodud peamiselt EL õiguses esinevate lünkade täiteks ning nende eesmärgiks on eelkõige EL kodanike kaitsmine avaliku võimu ja liikmesriikide eest juhul, kui viimased rikuvad EL õigust sellega, et riivavad põhiõiguseid ja -vabadusi.<sup>175</sup>

Liikmesriigid vastutavad EL õigusega vastuolus olevate seadustega, lisaks ka EL õiguse rakendamata jätmisega liikmesriigi füüsilistele ja juriidilistele isikutele tekitatud kahju eest.<sup>176</sup> Tähtis on märkida, et kahju hüvitamise nõudega liikmesriigi vastu ei saa otse Euroopa Kohtusse pöörduda. Küll aga saab pöörduda siseriiklikusse kohtusse, kelle ülesandeks on vajadusel EK-lt eelotsust küsida.<sup>177</sup>

Ka Craigi ja De Búrca arvates on Euroopa Liidu õiguse osaks saanud õiguse üldpõhimõtteid kujundanud just Euroopa Kohus.<sup>178</sup> Näiteks on nende arvates Euroopa Kohus toonud liidu

---

<sup>170</sup> *Ibid*, artikkel 3.

<sup>171</sup> Laffranque, lk 264.

<sup>172</sup> Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – 2012/C 326/02, 26.10.2012.

<sup>173</sup> Laffranque, lk 264.

<sup>174</sup> *Ibid*.

<sup>175</sup> *Ibid*, lk 264-265.

<sup>176</sup> *Ibid*, lk 299.

<sup>177</sup> *Ibid*, lk 302.

<sup>178</sup> Craig, P ja De Búrca, G de. EU Law: Text, Cases, and Materials (6th edition). Oxford University Press, July 2015, lk 62.

õigusesse ka üldpõhimõtted, mis seovad nii EL institutsioone kui ka liikmesriike, kui nad lahendavad EL õigusega seotud küsimusi.<sup>179</sup> Just Euroopa Kohus on loonud sellised üldpõhimõtted nagu otsene mõju, liidu õiguse ülimuslikkus ning riigivastutus kahju hüvitamises.<sup>180</sup> Nimetatud põhimõtted on määratlenud ning suunanud liidu õiguse olemust, mis omakorda on taganud liidu õiguse erinevuse siseriiklikest õiguskordadest. Seetõttu on oluline vaadelda Euroopa Kohtu rolli pigem dünaamilisest seisukohast, sest EK võib luua iseseisvalt uusi meetodeid õiguse jõustamiseks ning samas neid meetodeid ka piirata näiteks sellistes valdkondades, kus kohtud on väga aktiivsed olnud.<sup>181</sup> Euroopa Kohus on üldjoontes olnud vägagi teadlik teda ümbritsevast poliitilisest sfäärist ning sellest, millist poliitilist või majanduslikku mõju omavad tehtud otsustused.<sup>182</sup>

Euroopa Kohtu pädevus piirdub siiski vaid liidu õiguse tõlgendamisega.<sup>183</sup> Euroopa Kohtul ei ole mingit pädevust tõlgendada siseriiklikku õigust või otsustada selle kehtivuse või mittekehtivuse üle.<sup>184</sup> Euroopa Kohut on tihti iseloomustatud kui integratsioonimootorit.<sup>185</sup> Kui vaadelda, millised pädevused on Euroopa Kohtule antud, näeme, et mõningatel juhtudel on EK ainult apellatsioonikohtuks. Euroopa Kohus on võimeline otsustama, kas liikmesriik on täitnud oma kohustused liidu õiguse kohaselt või mitte.<sup>186</sup> Kui EK leiab, et liikmesriik on rikkunud liidu õigust, peab liikmesriik rikkumise koheselt lõpetama.<sup>187</sup>

Euroopa Kohut on tihtipeale kritiseeritud just seetõttu, et EK on olnud integratsiooni eestvedajaks.<sup>188</sup> Tihti on kritiseerijateks olnud siseriiklikud poliitikud, kohtunikud ning isegi õigusteadlased. Olenemata kriitikast on EK endiselt rõhutanud integratsioonipoliitika olulisust.<sup>189</sup> Viimastel aastatel on mõttele integratsioonist aga järjest enam oponeeritud, sest

---

<sup>179</sup> Craig ja De Búrca, lk 63.

<sup>180</sup> *Ibid*, lk 63.

<sup>181</sup> *Ibid*.

<sup>182</sup> *Ibid*.

<sup>183</sup> Thienel, R. Organisation and function of the European Court of Justice (Court of Justice of the European Union). *Ritsumeikan Law Review*, No 27, 2010, lk 88.

<sup>184</sup> *Ibid*.

<sup>185</sup> *Ibid*.

<sup>186</sup> ELTL, artiklid 258 ja 259.

<sup>187</sup> Thienel, lk 89.

<sup>188</sup> Werner, B. Why is the Court of Justice of the European Union accepted+ Three mechanisms of opposition abatement. EUSA Fourteenth Biennial Conference, Boston, March 2015, lk 2.

<sup>189</sup> *Ibid*.

kohus peab tegelema mitmete poliitiliselt teravate teemadega nagu nt tööõigus, kodakondsusvaidlused ja muu säärane.<sup>190</sup> Kohtu olemus on tehtud avalikule järjest rohkem nähtavaks nii meediapildis kui õigusmaailmas ning EK otsused on pälvinud rohkem kriitikat kui eales varem.<sup>191</sup> Seda kõike nähti aga ette juba 1990. aastatel, kui mitmed õigusteadlased sellele tähelepanu pöörasid (nt H.H. Weiler, Rasmussen ja G.Garrett).<sup>192</sup> Tänu sellele, et EK otsuseid kajastatakse meedias üha enam ning kohtu töökoormuski on suurenenud, on märgata laiemat ühiskonna kriitikanooli just üksikute otsuste suhtes.<sup>193</sup>

Intellektuaalomandi õiguste valdkonnas on Euroopa Liidus vastu võetud Euroopa Liidu kaubamärgi määrus<sup>194</sup> ja direktiiv Ühenduse disainilahenduse õiguskaitse kohta.<sup>195</sup> Patentide osas on üritatud leida ühist keelt, kuid siiani on see siiski jäänud realiseerimata. Tegelikult on ühtse koostöö võimalust arutatud juba pikalt ning ühenduse patendist räägitud kümneid aastaid. Näiteks algatas Euroopa Ülemkogu 2000. aastal arutelu tulevase ühenduse patendi üle ning komisjon tegi ettepaneku luua Euroopa patendi ja tulevase ühenduse patendi integreeritud süsteem, kus ühenduse patenti annaks välja EPO, patent oleks ühtne ja autonoomne ning sellel oleks samasugune õiguslik mõju kogu liidus.<sup>196</sup> Siiski esitati Euroopa Kohtule märkused, kus leiti, et selline lahendus on vastuvõetamatu ning kokkuleppe eelnõu pole kooskõlas aluslepingutega. Näiteks märkis Iirimaa, et kokkuleppe eelnõu ei taga patendikohtus lahendatavates vaidlustes arutluse alla tulla võivate liidu õiguse sätete ülimuslikkuse austamist. Lisaks märkis Kreeka valitsus, et liidu õiguskorra ja kohtusüsteemi autonoomia seisukohalt on küsitavad sätted kolmandates riikides asuvate esimese astme patendikohtute talitluste kohta.<sup>197</sup>

Euroopa Nõukogu võttis 10. märtsil 2011. aastal vastu otsuse 2011/167/EL<sup>198</sup>, millega anti luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. Nimetatud otsuse põhjendustes leiti, et tõhustatud koostöö eesmärgiks peaks olema luua ühtne patent, mis pakuks ühetaolist

---

<sup>190</sup> *Ibid*, lk 3.

<sup>191</sup> *Ibid*.

<sup>192</sup> *Ibid*.

<sup>193</sup> *Ibid*.

<sup>194</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14. juuni 2017 määrus (EL) 2017/1001, ELT L 154, 16.06.2017, lk 1 – 99.

<sup>195</sup> Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. oktoober 1998 direktiiv 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta, ELT L 289, 28.10.1998, lk 28-35 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd 21, lk 120-125).

<sup>196</sup> Euroopa Kohtu täiskogu arvamus 1/09, 8.märts 2011, punktid 4 ja 6.

<sup>197</sup> *Ibid*, punktid 20 ja 21.

<sup>198</sup> Euroopa Nõukogu 10.märts 2011 otsus 2011/167/EL, millega antakse luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (edaspidi tõhustatud patendikoostöö määrus) ELT L 76/53, 22.03.2011.

kaitset kõigi osalevate liikmesriikide territooriumil ning mille väljastaks Euroopa Patendiamet.<sup>199</sup> Eelkõige oleks eesmärgiks edendada teaduse ja tehnoloogia arengut ja siseturu toimimist.<sup>200</sup> Nimetatud otsuses leiti, et tõhustatud koostöö ühtse patendikaitse valdkonnas on kooskõlas aluslepingute ja liidu õigusega ning see ei kujuta endast ohtu siseturule, majandusele, sotsiaalsele ega territoriaalsele ühtekuuluvusele.<sup>201</sup> Selles otsuses leidis Euroopa Nõukogu, et vastavalt ELL artiklile 3 lg 3 on liidu ülesandeks rajada siseturg, taotleda Euroopa säästvat arengut, mis põhineks tasakaalustatud majanduskasvul ning edendada teaduse ja tehnoloogia arengut.<sup>202</sup> Leiti, et nende eesmärkide saavutamisele aitaks kaasa selliste õiguslike tingimuste loomine, mis võimaldaksid ettevõtjatel kohandada oma tegevust toodete tootmiseks ja turustamiseks riigipiirideüleselt ning lisaks pakuksid ettevõtjatele rohkem valikuid ja võimalusi.<sup>203</sup> Tulenevalt Euroopa Liidu Toimimise Lepingust<sup>204</sup> ja ühtse siseturu rajamisest raames peaks selliste meetmete hulka Euroopa Nõukogu arvates kuuluma ka ühetaolise patendikaitse loomine terves Euroopa Liidus ning kogu EL-i hõlmava tsentraliseeritud loaandmise, koordineerimise ja järelevalve korra kehtestamine.<sup>205</sup>

Tõhustatud koostöö kontseptsioon ilmus Euroopa Liidu õigusesse esimest korda Amsterdamis lepinguga<sup>206</sup>, kus kasutati küll mõistet „lähedasem koostöö“ (ingl k *closer cooperation*). Lähedasmat koostööd nähti kui viimase vahendina ning selleks pidi nõusoleku andma enamik liikmesriike.<sup>207</sup> Nüüdseks on tõhusatud koostöö sätted lisatud ka Euroopa Liidu Lepingusse, kus tõhustatud koostööd reguleerib IV jaotis. Tõhustatud koostöö eesmärk on edendada liidu eesmärke, kaitsta tema huve ja tugevdada ka integratsiooniprotsessi.<sup>208</sup> Tõhustatud koostööd võivad teha liikmesriigid valdkonnas, kus liidul ei ole ainupädevust ning liikmesriigid võivad kasutada liidu institutsioone ja teostada liidu pädevust.<sup>209</sup> Otsuse tõhustatud koostöö lubamise kohta võtab vastu nõukogu ja seda tehakse viimase abinõuna. Nõukogu teeb kindlaks, et liit

---

<sup>199</sup> *Ibid*, põhjendus p 7.

<sup>200</sup> *Ibid*, põhjendus p 11.

<sup>201</sup> *Ibid*, põhjendus p 13.

<sup>202</sup> *Ibid*, põhjendus p 1.

<sup>203</sup> *Ibid*, põhjendus p 1.

<sup>204</sup> ETL, artikkel 118.

<sup>205</sup> Tõhustatud patendikoostöö määrus, põhjendus p 2.

<sup>206</sup> Amsterdamis leping, EÜT C 340, 10.11.1997, lk 1-144.

<sup>207</sup> Cantore, C.M. We're one, but we're not the same: Enhanced Cooperation and the Tension between Unity and Asymmetry in the EU. Perspectives on Federalism, Vol.3, Issue 3, 2011, lk 6.

<sup>208</sup> ELL, artikkel 20 lg 1.

<sup>209</sup> *Ibid*.

tervikuna ei ole võimeline selle koostöö eesmärgi mõistliku aja jooksul saavutama, kusjuures tõhustatud koostöös peab osalema vähemalt üheksa liikmesriiki.<sup>210</sup> Oluline on, et tõhustatud koostöö raames vastu võetud õigusaktid on siduvad vaid osalevatele liikmesriikidele.<sup>211</sup>

2010. aasta detsembris esitasid 12 liikmesriiki tõhustatud koostöö ettepaneku ühtse Euroopa patendi jaoks, sest Euroopa Liit ei olnud aastate jooksul olnud suuteline tagama vajalikku õigusregulatsiooni.<sup>212</sup> 2011. aastal tõusis sellise tõhustatud koostöö toetajaskond lausa 25 liikmesriigini ning välja jäid ainult Itaalia ja Hispaania, kelle valitsused ei toetanud koostööd keelelistel põhjustel.<sup>213</sup> Lõpuks saadi Euroopa Parlamendilt nõusolek ning nõukogu kiitis heaks patendivaldkonna tõhustatud koostöö.<sup>214</sup>

Säärane tõhustatud koostöö vorm on äärmiselt haruldane, kuna hõlmab kokku 25 liikmesriiki ning ka nende liitumine koostöö paketiga ei ole seotud sellega, et nad ei nõustuks koostööga sisuliselt poolelt, vaid hoopiski keeleliste erinevuste tõttu.<sup>215</sup> Järelikult võib tõhustatud koostöö muuta liidusiseseid suhteid, kuna koostöö kiideti heaks ka ilma Itaalia nõusolekuta, kes on ju ometigi Euroopa integratsiooni üks loojatest.<sup>216</sup> See, et tõhustatud koostööga on liitunud lausa 25 liikmesriiki, näitab käesoleva töö autori meelest seda, kui valulik ja vajalik on patendiõiguste kaitse Euroopa Liidus. Nagu öeldud, on üritatud ühtset kaitset välja töötada juba aastaid ning riigid tunnetavad, eelkõige majanduslikest seisukohtadest, et patendikaitse seisund on halb ja seda on kindlasti vaja reguleerida. Kuigi tõhustatud koostöö peaks olema ainult osade riikide koostöö, on number 25 kindlasti märkimisväärne. See on ka üks põhjustest, miks patendipakett ja Ühtne patendikohus on siiani viibinud. Loodav regulatsioon hakkab ju hõlmama lausa 25 liikmesriiki, mistõttu on vajalik leida sobiv lahendus kõikidele liikmesriikidele.

Tõhustatud koostööga liitumise eeliseks on see, et õiguslikud uuendused toimuvad oluliselt kiiremini, kui liiduülesete muudatuste jõustamine. Varjuküljeks võib lugeda näiteks seda, et kui tõhustatud koostööd hakatakse kasutama liiga laialdaselt, võib see õõnestada ka liidu ühtsuse

---

<sup>210</sup> *Ibid*, lg 2

<sup>211</sup> *Ibid*, lg 4.

<sup>212</sup> Cantore, lk 12.

<sup>213</sup> Cantore, lk 13.

<sup>214</sup> *Ibid*.

<sup>215</sup> *Ibid*.

<sup>216</sup> *Ibid*.

ja integratsiooni põhimõtteid.<sup>217</sup> Probleemina nähakse ka seda, kui hilisem tõhustatud koostöö on vasturääkiv eelnevale koostööle ning seetõttu ei ole ka sätteid, mis reguleeriksid tõhustatud koostööst taganemist.<sup>218</sup> Mainimist väärib ka asjaolu, et Ühtse patendikohtu lepingus ei ole sätteid, mis reguleeriksid patendikohtu lepingust taganemist või väljaastumist. Käesoleva magistritöö autori hinnangul tähendab see seda, et kui tulevikus soovitakse tõhustatud koostööga patendiõiguse valdkonnas mitte jätkata, või kui mõni liikmesriikidest soovib koostööst loobuda, on see keerukas ning äärmiselt pikaajaline protsess.

Tõhustatud koostöö peaks looma vajaliku õigusliku raamistiku just nimelt selleks, et oleks võimalik luua ühtne patendikaitse osalevates liikmesriikides ning et oleks võimalik tagada kogu liidu ettevõtjatele võimalus parandada oma konkurentsivõimet, võimaldades neil taotleda osalevates liikmesriikides ühtset patendikaitset.<sup>219</sup> Sellega võeti vastu otsus, millega anti riikidele luba seada sisse omavaheline tõhustatud koostöö patendikaitse valdkonnas.<sup>220</sup>

Hispaania Kuningriik ja Itaalia Vabariik üritasid ka saavutada Euroopa Nõukogu 10. märtsi 2011. aasta otsuse 2011/167/EL<sup>221</sup> tühistamist, millega anti luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse valdkonnas. Hispaania Kuningriik väitis hakis, et rikutud on Euroopa Liidu Lepingu artiklis 20, ELTL artiklites 326 ja 327 ette nähtud tingimusi ning eriti neid, mis puudutavad tõhustatud koostöö lubamisega antava pädevuse jagatust, tõhustatud koostöö kasutamist viimase abinõuna ja siseturu kahjustamise puudumist.<sup>222</sup> Itaalia Vabariik väitis, et nõukogul puudus otsuse puhul pädevus sellise tõhustatud koostöö sisseseadmiseks ühtse patendikaitse loomise eesmärgil ning et sellise otsusega on kuritarvitatud võimu ja rikutud olulisi menetlusnorme (otsus on põhjendamata, lisaks rikutud tingimust, et nõukogu otsus tõhustatud koostöö lubamise kohta peab olema tehtud viimase abinõuna), lisaks ka, et otsusega

---

<sup>217</sup> *Ibid*, lk 17.

<sup>218</sup> *Ibid*.

<sup>219</sup> Tõhustatud patendikoostöö määrus, põhjendus p 6.

<sup>220</sup> *Ibid*, artikkel 1. Luba anti Belgia Kuningriigile, Bulgaaria Vabariigile, Tšehhi Vabariigile, Taani Kuningriigile, Saksamaa Liitvabariigile, Eesti Vabariigile, Iirimaa, Kreeka Vabariigile, Prantsuse Vabariigile, Küprose Vabariigile, Läti Vabariigile, Leedu Vabariigile, Luksemburgi Suurhertsogiriigile, Ungari Vabariigile, Maltale, Madalmaade Kuningriigile, Austria Vabariigile, Poola Vabariigile, Portugali Vabariigile, Rumeeniale, Sloveenia Vabariigile, Slovaki Vabariigile, Soome Vabariigile, Rootsi Kuningriigile ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile.

<sup>221</sup> Otsus tõhustatud koostöö kohta patendikaitse valdkonnas.

<sup>222</sup> EKo 16. aprill 2013, C-274/11 ja C-295/11, *Hispaania Kuningriik ja Itaalia Vabariik vs Euroopa Liidu Nõukogu*.

rikutakse ELL artiklit 20 ja ELTL artikleid 118 ja 326.<sup>223</sup> Sisuliselt üritasid Hispaania ja Itaalia väita, et tõhustatud koostööd oleks tulnud rakendada viimase abinõuna ning et tõhustatud koostöö patendikaitse valdkonnas kahjustab tegelikult siseturu toimimist.

Hispaania ja Itaalia Vabariik väitsid mõlemad, et intellektuaalomandi õiguste loomise puhul, mis vajavad ühetaolist kaitset ja on ette nähtud ELTL artiklis 188, ei ole tegu liidu jagatud pädevusega, vaid tegu on liidu ainupädevusega, nagu on ette nähtud ELTL art 3 lg 1 punktis b.<sup>224</sup>

Euroopa Kohus leidis, et ELTL artikli 2 lg 6 järgi määratakse liidu pädevuse teostamise alus ja kord kindlaks aluslepingute vastavates sätetes iga valdkonna kohta, liidu pädevuse teostamise ulatus ja kord määratakse kindlaks ELTL artiklitega 101-109. Järelikult ei saa lugeda ELTL artiklit 118 sellesse valdkonda kuuluvaks.<sup>225</sup> Sellest järeldas kohus, et ELTL artiklis 118 antud pädevus kuulub ühte ELTL art 4 lg 2 nimetatud jagatud pädevuse valdkondadest ning just seetõttu ei ole selle puhul tegemist ainupädevusega ELTL art 20 lg 1 esimese lõigu tähenduses.<sup>226</sup> Sellega leidis sisuliselt kohus, et tõhustatud koostöö patendikaitse valdkonnas on õigustatud ning lubatav.

Selleks, et harmoniseerida ja ühtlustada patendiõiguse valdkonda ka EL-is, luuaksegi nii ühtse toimega Euroopa patent kui ka lepinguga Ühtne patendikohus. Ühtse patendikohtu loomine tagaks patendivaidlustes kiirema ning efektiivsema menetluse, sest kohus keskendub vaid üht liiki vaidluste lahendamisele. Tekib aga küsimus, miks luuakse uus kohus välislepinguga ning miks ei looda lihtsalt uut liidusisest erikohut? Selleks on vajalik analüüsida Euroopa Kohtu täiskogu arvamust.<sup>227</sup> Algselt oli plaanis luua liidusisene uus kohus, mis tugineks aluslepingutele ning mis lahendaks patendivaidluseid. Esiteks märkis nõukogu, et loodav patendikohus ei moonutaks kuidagi Euroopa Kohtu pädevust ning liikmesriigid peaksid ise korraldama riigisisese kohtusüsteemi selliselt, et saaks asutada rahvusvahelise kohtu.<sup>228</sup> Sisuliselt ütles Euroopa Nõukogu sellega, et Euroopa Kohtu pädevus jääks samaks, kuid lisanduks lihtsalt üks erikohus, mis lahendaks vaid patendivaidluse asju. Nõukogu lisas, et

---

<sup>223</sup> *Ibid*, p 8.

<sup>224</sup> EKo, *Hispaania Kuningriik ja Itaalia Vabariik vs Euroopa Liidu Nõukogu*, p 10.

<sup>225</sup> *Ibid*, p 23-24.

<sup>226</sup> *Ibid*, p 25.

<sup>227</sup> Täiskogu arvamus.

<sup>228</sup> *Ibid*, p 14.



patendikohtul oleks kohustus järgida liidu õigust, sh õiguskorra üldpõhimõtteid ja EK praktikat.<sup>229</sup> See tähendab seda, et patendikohus peab lähtuma EL parimatest huvidest ning on seotud ka EK praktikaga. Seotus EK praktikaga tähendab sisuliselt seda, et patendikohus peaks järgima EK otsuseid ning ei saa ise liidu õigust tõlgendada – see ülesanne jääks endiselt Euroopa Kohtule. Sisuliselt käituks patendikohus nagu riigisisene kohus. Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Itaalia, Küpros, Leedu ja Luksemburg leidsid, et selline kokkulepe ei ole kooskõlas aluslepingutega.<sup>230</sup> Põhjuseks tõi näiteks Hispaania valitsus seda, et kokkuleppe eelnõu ei ole kooskõlas aluslepingutega, rikkudes Euroopa Liidu Lepingut<sup>231</sup> artikli 19 ja ELTL artikli 344-ga seetõttu, et ohtu satub Euroopa Kohtu õigusemõistmise ainuõigus liidu õigust puudutavate vaidluste lahendamisel. Lisaks leidis Hispaania valitsus, et plaanitud süsteem ei tagaks liidu õiguse ülimuslikkust, sest patendikohus ei kuuluks otseselt ühegi liikmesriigi kohtustruktuuri ning kui kohus rikuks liidu õigust, ei alluks selline rikkumine kontrollile.<sup>232</sup>

Kuna tol hetkel (2011) oli EL sisese kohtuna kavandatava patendikohtu asutamine alles eelkõneluste vormis, leidis Hispaania valitsus, et sellega annaksid liikmesriigid ja patendikonventsiooni osalisriigid oma põhiseadusliku pädevuse just sellele rahvusvahelisele patendikohtule. See eeldaks aga sellise patendi olemasolu, mis hõlmaks kõikide liikmesriikide territooriume ning ühtset vaidluste lahendamise süsteemi. Seda aga ei olnud ja Itaalia valitsus leidis, et kavandatav rahvusvaheline kohus ei oleks patendikonventsiooni kohaldamisalasse kuuluv organ ja kokkulepe sellise erikohtu asutamiseks on aluslepingute sätetega vastuolus.<sup>233</sup> Lisaks leidsid Küprose, Leedu ja Luksemburgi valitsused, et aluslepingutest ei tule sellist sätet, mis võimaldaks anda patendikohtule nii ulatusliku pädevuse patendiasjade lahendamisel. Riigid leidsid, et sellise pädevuse andmine vähendaks Euroopa Kohtu pädevust ning seetõttu ei oleks sellise kohtu loomine aluslepingutega kooskõlas.<sup>234</sup>

Euroopa parlament leidis, et patendikohtul on kohustus järgida liidu õigust ning EK olemasolevat ja tulevast kohtupraktikat. Lisaks leidis parlament, et kohtupraktikat tuleb kohaldada väga laialt ning patendikohus peab tagama põhiõiguste kaitse.<sup>235</sup> Ei ole alust arvata,

---

<sup>229</sup> *Ibid*, p 15.

<sup>230</sup> *Ibid*, p 19-24.

<sup>231</sup> Euroopa Liidu Leping, C202/15, 7.06.2016.

<sup>232</sup> Euroopa Kohtu täiskogu arvamus, p 22.

<sup>233</sup> *Ibid*, p 23.

<sup>234</sup> *Ibid*, p 24-26.

<sup>235</sup> *Ibid*, p 28.

et selline mõtteviis on muutunud. Patendikohut küll ei loodud, nagu algselt plaanitud, erikohtuna, sest see oleks olnud EK meelest vastuolus EL aluslepingutega, vaid välislepinguga, kuid siiski peab ka loodud liidu õiguse põhimõtteid ning kohaldaks EK kohtupraktikat.

ELTL artikkel 262 sätestab, et „Ilma et see piiraks aluslepingute muude sätete kohaldamist, võib nõukogu seadusandliku erimenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ühehäälselt vastu võtta sätteid, millega antakse Euroopa Liidu Kohtule nõukogu poolt kindlaksmääratavas ulatuses pädevus vaidlustes nende aluslepingute alusel vastuvõetud õigusaktide kohaldamise üle, mis loovad Euroopa intellektuaalomandiõigusi. Nimetatud sätteid jõustuvad pärast seda, kui liikmesriigid on need kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.“ Euroopa Kohtu täiskogu arvamuses leiti, et patendikohtu loomine ei oleks vastuolus selle artikliga, kuigi artikkel 262 näeb ette anda pädevuse Euroopa Kohtule. Euroopa Kohus leidis, et artikkel 262 näeb ette võimaluse laiendada EK pädevust vaidlustele nende õigusaktide kohaldamise üle, mis loovad Euroopa intellektuaalomandiõiguseid. Seega ei kehtesta artikkel 262 tegelikult intellektuaalomandi vaidluste osas Euroopa Kohtu monopoli ja ei otsusta ära raamistikku, mis võidakse luua.<sup>236</sup>

Euroopa Liidu Lepingu artikli 19 lg-st 1 ilmneb, et liidu õiguskorra ja kohtusüsteemi austamise tagavad EK ja liikmesriikide kohtud. Lisaks on EK ülesandeks ka tagada asutamislepinguga kindlaksmääratud õiguskorra autonoomsuse austamine.<sup>237</sup> Seda on EK järjepidevalt kinnitanud ka oma kohtulahendites, nt lahendites *Unibet*<sup>238</sup>, *Rewe*<sup>239</sup>, *Comet*<sup>240</sup>, *Simmenthal*<sup>241</sup>, *Factortame and Others*<sup>242</sup> ja *Peterbroeck*<sup>243</sup>. Lisaks on EK kinnitanud, et siseriiklik kohus täidab koos EK-ga ülesannet, mis neile mõlemale on antud selleks, et tagada aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel liidu õiguse järgimine.<sup>244</sup> Patendikohus aga asuks väljaspool liidu institutsionaalset ja kohtulikku raamistikku ning ta ei kuuluks EL lepingu art 19 mõttes ette nähtud kohtusüsteemi. Patendikohus oleks asutus, millel on rahvusvahelisest õigusest

---

<sup>236</sup> *Ibid*, p 60-62.

<sup>237</sup> *Ibid*, p 66-67.

<sup>238</sup> EKo 13.03.2007, C-432/05, *Unibet vs Justitiekanslern*, p 38.

<sup>239</sup> EKo 16.12.1976, 33/76, *Rewe vs Landwirtschaftskammer für das Saarland*, p 5.

<sup>240</sup> EKo 16.12.1976, 45/76, *Comet BV vs Produktschap voor Siergewassen*, p 12.

<sup>241</sup> EKo, 09.03.1978, 106/77, *Italian Finance Administration vs Simmenthal S.P.A.*, p 21-22.

<sup>242</sup> EKo, 19.06.1990, C-213/89, *The Queen vs Factortame Ltd and Others*, p 19.

<sup>243</sup> EKo, 14.12.1995, C-312/93, *Peterbroeck, Van Campenhout vs Belgian State*, p 12.

<sup>244</sup> EKo, 16.12.1981, 244/80, *Foglia v Novello*, p 16.

tulenevalt juriidilise isiku staatus.<sup>245</sup> Euroopa Kohtu täiskogu tõdes, et Euroopa Kohus ise ei ole pädev lahendama üksikisikutevahelisi patendivaidluseid ning selleks pädevad kohtud on riigisisised kohtud. Sellest tulenevalt ei saa anda selliste vaidluste lahendamist rahvusvahelise kokkuleppega loodud kohtule.<sup>246</sup> Lisaks leidis täiskogu, et kui patendikohus rikuks liidu õigust, siis ei saaks selle otsuse suhtes algatada kohustuste rikkumise menetlust ning see ei tooks liikmesriikidele kaasa mitte mingisugust varalist vastutust.<sup>247</sup> Seetõttu leiti, et algselt plaanitud kokkulepe nägi ette üksikisikute poolt ühenduse patendi valdkonnas suure hulga hagide ja liidu õiguse tõlgendamise ainupädevuse andmise rahvusvahelisele kohtule, mis asuks institutsioonilisest ja kohtulikust raamistikust väljaspool. Sellega võtaks kokkulepe liikmesriikide kohtutelt pädevuse liidu õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel ning EK-lt kaoks pädevus vastata eelotsusemenetluses nimetatud kohtute küsimustele, sestap moonutaks selline kokkulepe liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele antud pädevust, mille eesmärk on eelkõige liidu õigusele omase olemuse säilitamine.<sup>248</sup> Seetõttu leidis Euroopa Kohtu täiskogu, et selline loodav kohus ei oleks kooskõlas EL lepingu ja EL toimimise lepingu sätetega. Seetõttu loodigi Ühtne patendikohus välislepinguga. See tagab selle, et sisuliselt jääb liikmesriikide kohtutele alles nende pädevus patendivaidluste lahendamisel, kuid luuakse välislepinguga uus kohus, millele siis teatud pädevus lihtsalt loovutatakse.

## **2.2. Vaidluse sisulise lahendamise pädevus**

Ühtne patendikohus koosneb esimese astme kohtust, apellatsioonikohtust ja kohtu kantseleist.<sup>249</sup> Esimese astme kohus jaguneb kesktalituseks, kohalikuks talituseks ja piirkondlikuks talituseks.<sup>250</sup> Kesktalitus asub Pariisis, selle allüksused Londonis ja Münchenis,<sup>251</sup> kohalik talitus asutatakse lepinguosalistes liikmesriigis<sup>252</sup> ja piirkondlik talitus

---

<sup>245</sup> Euroopa Kohtu täiskogu arvamus, p 71.

<sup>246</sup> *Ibid*, p 80.

<sup>247</sup> *Ibid*, p 88.

<sup>248</sup> *Ibid*, p 89.

<sup>249</sup> Ühtse patendikohtu leping, art 6 lg 1.

<sup>250</sup> *Ibid*, art 7 lg 1.

<sup>251</sup> *Ibid*, art 7 lg 2.

<sup>252</sup> *Ibid*, art 7 lg 3.

asutatakse kahe või enama liikmesriigi taotluse alusel.<sup>253</sup> Ühtse patendikohtu leping näeb ette keeruka hagide menetlemise süsteemi, mis jaotub talituste kaupa järgnevalt<sup>254</sup>:

A. Kohalik talitus menetleb:

- a. hagnosisid patentide ja täiendava kaitse tunnistuste ning nendega antud kaitse tegeliku või võimaliku rikkumise tuvastamise (sh litsentsidega seotud vastuhagid) hagnosisid;
- b. hagnosisid ajutiste meetmete ning kaitsemeetmete võtmiseks ja ettekirjutuste tegemiseks;
- c. hagnosisid kahjude tuvastamiseks või hüvitamiseks, mis tulenevad ajutisest kaitsest, mis on ette nähtud avaldatud Euroopa patenditaotlusega;
- d. hagnosisid, mis on seotud leiutise kasutamisega enne patendi andmist või õigusega, mis põhineb leiutise eelneval kasutamisel;
- e. hagnosisid kostjate vastu, kelle elukoht või peamine tegevuskoht või nende puudumisel on tegevuskoht väljaspool lepinguosalise riigi territooriumit.<sup>255</sup>

B. Kesktalitus menetleb

- a. Samuti hagnosisid kostjate vastu, kelle elukoht või peamine tegevuskoht või nende puudumisel on tegevuskoht väljaspool lepinguosalise riigi territooriumit;
- b. Hagnosisid patentide ja täiendava kaitse tunnistustega antud õiguste rikkumise puudumise tuvastamiseks;
- c. Juhul kui lepinguosalise riigi territooriumil ei ole kohalikku talitlust ning riik ei osale ka piirkondlikus talitluses, tuleb hagnosisid esitada kesktalitusele.

C. Piirkondlik talitus menetleb:

- a. punktis A toodud hagnosisid, kui liikmesriik osaleb piirkondlikus talitluses;
- b. hagnosisid kostjate vastu, kelle elukoht või peamine tegevuskoht või nende puudumisel on tegevuskoht väljaspool lepinguosalise riigi territooriumit.

---

<sup>253</sup> *Ibid*, art 7 lg 5.

<sup>254</sup> Järgnev loetelu põhineb Ühtse patendikohtu lepingu artiklil 33. Käesolev loetelu on muudetud lugejasõbralikuks ning arusaadavaks, arvestades, et patendikohtu lepingus on tegu küllalt segase artikliga.

<sup>255</sup> Sellise hagnosisi esitamine on valikuline – selle võib esitada kas kohalikule-, piirkondlikule- või kesktalitusele.

Ühtses patendikohtus võib menetluse kas tervikuna või osaliselt kaotanud pool esimese astme kohtu otsuse apellatsioonikohtusse edasi kaevata<sup>256</sup>, kuid ette ei ole nähtud Ühtse patendikohtu vaidluste peale edasikaebamist Euroopa Kohtule. Huvitav on märkida, et Euroopa Liidu kaubamärgi määruse kohaselt on võimalik teise astme EL kaubamärgi kohtusse edasikaebamine ning sellise edasikaebamise tingimused määratakse kindlaks kohtu asukohaliikmesriigi siseriikliku õiguse alusel. Lisaks kohaldatakse siseriiklike õigusaktide sätteid edasikaebamise kohta ka teise astme EL kaubamärgi kohtute otsustele.<sup>257</sup> Euroopa Liidu kaubamärgi määruse kohaselt loodi ka Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet, mis on tehnilistes küsimustes sõltumatu ja õiguslikult, halduslikult ja rahanduslikult autonoomne.<sup>258</sup> Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet on see, kes otsustab kaubamärgi andmise või andmisest keeldumise ning lahendab erinevaid vaidluseid – nt rikkumine, kehtetuks tunnistamine jms.

Kaubamärgi määruse kohaselt on kõigepealt võimalik kaevata Euroopa Intellektuaalomandi Ameti apellatsioonikohtule<sup>259</sup>, siis sellele lisaks on kaubamärgi määрусesse põimitud artikkel 72, mille lg 6 annab mõista, et Üldkohtu otsuse peale võib esitada Euroopa Kohtusse apellatsioonikaebuse.<sup>260</sup> Sisuliselt tähendab see seda, et kaubamärgi andmisest keeldumise korral on võimalik lõpuks välja jõuda Euroopa Liidu Kohtuni, kes vaidluse lõplikult lahendab. Samasugune analoogia kehtib ka Ühenduse disainilahenduse korral, kus määruse põhjendustes on leitud, et kindlasti on tarvis sätestada kaitsemeetmed, mis hõlmaksid ka edasikaebeõigust Euroopa Kohtusse, sest selline menetlus aitaks edendada disainilahenduste kehtivuse tingimuste ühtset tõlgendamist.<sup>261</sup> Seetõttu on loodud ka Ühenduse disainilahenduse korral võimalus pöörduda kõigepealt apellatsioonikomisjoni poole<sup>262</sup> ning kaebusi käsitlevate apellatsioonikodade otsuste peale võib Euroopa Kohtule esitada kaebuse.<sup>263</sup> Sisuliselt leitakse, et nii kaubamärgi kui ka tööstusdisainilahenduse puhul on oluline tagada kodanikele võimalus viimase astmena pöörduda Euroopa Liidu Kohtu poole, kes otsustab EL õiguse tõlgendamise ja kohaldamise õiguse üle. Ühtse patendikohtu loomisega aga kodanikele seda võimalust ette

---

<sup>256</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 73 lg 1.

<sup>257</sup> EL kaubamärgi määrus, artikkel 133 lg 1-3.

<sup>258</sup> *Ibid*, põhjendus, p 27.

<sup>259</sup> *Ibid*, artikkel 70.

<sup>260</sup> *Ibid*, art 72 lg 6.

<sup>261</sup> Ühenduse disainilahenduse määruse põhjendus, p 28.

<sup>262</sup> *Ibid*, artikkel 55.

<sup>263</sup> *Ibid*, artikkel 61 lg 1.

ei nähta. Oluline on mõista, miks on edasikaebeõigus sisuliselt piiratud patendikohtu apellatsioonikomisjoniga ning mitte Euroopa Kohtuga. Paratamatult tekib küsimus, kas selline piirang ei ole mitte liialt intensiivne ja kodanike õigusi riivav, või on see siiski vajalik ja proportsionaalne?

Ühtne patendikohus astub sisuliselt riigisiseste kohtute asemele. Piltlikult võib öelda, et riigisisised kohtud loovutavad oma pädevused patendiasjade arutamises just loodavale Ühtsele patendikohtule. Küll aga ei ole võimalik Ühtse patendikohtu apellatsioonikomisjoni tehtud otsuste peale edasi kaevata Euroopa Kohtusse. Õiguskirjanduses puuduvad selle kohta suuremad sisulised analüüsid, mistõttu võib siinkohal teha vaid EL õigusaktidest tulenevaid järeldusi.

Esimeseks põhjuseks võib olla see, et patendikohtu loomine peaks tagama kiirema, efektiivsema ja pädeva menetluse, mis suudab lahendada patendiasjad ilma, et üldse tekiks vajadust apellatsiooniks. Tegu on sisuliselt erikohtuga, mis spetsialiseerub patendiõiguse valdkonnale ning lahendab ainult patentidega seotud vaidluseid. Teiseks põhjuseks võib lugeda seda, et patendikohus peab taotlema Euroopa Kohtult eelotsuseid ning peab tegema koostööd Euroopa Liidu Kohtuga, et tagada liidu õiguse korrektne kohaldamine ja ühetaoline tõlgendamine.<sup>264</sup>

Kui aga peaks juhtuma, et patendikohus rikub liidu õigust, siis vastutavad lepinguosalised riigid solidaarselt kahju eest ning hagi on võimalik esitada hoopis lepinguosalise liikmesriigi vastu, kus on hageja elukoht või peamine tegevuskoht või, kui need puuduvad, siis tegevuskoht. Hagi tuleb esitada liikmesriigi pädevale asutusele.<sup>265</sup> Lõppkokkuvõttes ei oleks tegu enam hagi Ühtse patendikohtu vastu, sest Euroopa Kohtusse pöörduvad isikud ju vaid siis, kui riik on rikkunud nende õiguseid. Patendikohtu loomisega on loodud süsteem, millega riigisisised kohtud annavad patendivaidluste lahendamise pädevuse Ühtse patendikohtu kätte, kuid vastutavad selle rikkumise eest ise. Ühtse patendikohtu loomise leping sätestab, et kohtu tegevuse eest lasub vastutus otseselt igal üksikul lepinguosalisel liikmesriigil ja kollektiivselt kõigil lepinguosalistel riikidel.<sup>266</sup>

---

<sup>264</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 21.

<sup>265</sup> *Ibid*, artikkel 22 lg 1 ja 2.

<sup>266</sup> Ühtse patendikohtu lepingu artikkel 23.

Ühtse patendikohtu kokkuleppega on nähtud ette ka juba eelmainitud 7-aastane üleminekukord. Nimelt tähendab see seda, et seitsme aasta jooksul pärast patendikohtu lepingu jõustumist võib Euroopa patendi rikkumist või tühistamist käsitleva hagi või Euroopa patendiga kaitstud tootele antud täiendava kaitse tunnistuse rikkumist või kehtetuks tunnistamist käsitleva hagi endiselt esitada siseriiklikule kohtule või muudele pädevatele siseriiklikele asutustele.<sup>267</sup> Need, kes valivad uue patendikohtu süsteemi, peavad leppima patendikohtu otsustega, mis iseenesest peaksid olema kiiremad ja kõrgema kvaliteediga, kuna otsuseid lahendavad ainult patendivaidlustele spetsialiseerunud kohtunikud.

Lisaks sellele peavad mõlemad – riigisisised kui ka Ühtne patendikohus – järgima liidu õigust, selle viimaseid arenguid ning lähtuma EL õiguse üldpõhimõtetest. Üleminekuperioodi mõte peaks seisnema selles, et anda liidu kodanikele aega uue süsteemiga harjuda. Lisaks on patendikohtul võimalik näidata ja tõendada oma efektiivsust, lahendades menetlused kiiresti ja odavamalt. Üleminekuperioodi vältel riigisisese kohtu kasuks otsustamine ei ole ilmselt ebapopulaarne, sest see tähendaks seda, et veel järgneva seitsme aasta jooksul ei ole võimalik patenti ühe lihtsa menetlusega kõikides liikmesriikides tühistada või selle kehtivuse üle vaielda – endiselt tuleks kasutada nn mosaiiklähenemist, mis on hagejale oluliselt keerukam. On spekulatsioonid, et paljud ravimipatentide taotlejad kasutavad seda võimalust kindlasti ära.<sup>268</sup> Patendikohtu loomine on teoreetiliselt kindlasti hea mõte, kuid samas tuleks analüüsida ka seda, kuidas kogu protsess reaalses elus tööle hakkab. Kuna hetkel kohus veel ei tööta, on käesolevas magistritöös esitatud probleematika vaid hüpoteetiline, kuid siiski oluline. Üleminekuperiood peaks andma aega liidu kodanikele uue süsteemiga kohanemiseks. Lisaks annab periood aega ka patendikohtule, et süsteem korralikult sisse seada ning et liikmesriigid harjuksid selle olemasoluga. Üleminekukord ei ole mõeldud otseselt süsteemi parandamiseks, vaid pigem uue korraga harjumiseks ning n.ö sisse elamiseks.

Vaidluseid lahendab lõppkokkuvõttes siiski sisuliselt Ühtne patendikohus, välja arvatud siis, kui üleminekuperioodil otsustatakse siiski pöörduda riigisiseste kohtute poole. Nagu mainitud, astub patendikohus sisuliselt riigisisese kohtu asemele ning pakub kiiremat ja kõrgema kvaliteediga menetlust, kui seda seni riigisisestes kohtutes võimalik pakkuda on olnud. Ühtne patendikohus küsib Euroopa Kohtult eelotsuseid ning patendikohus on seotud EL õigusega ja selle ühetaolise kohaldamisega.

---

<sup>267</sup> Ühtse patendikohtu lepingu artikkel 83 lg 1.

<sup>268</sup> Freeland, R. Should you opt out of the Unified Patents Court? *Managing Intellectual Property*, April 2013, lk 24.

### 2.3. Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise pädevus

Selleks, et tõlgendada Euroopa Liidu õigust, järgib Euroopa Kohus nii liikmesriikide kui ka tema enda poolt loodud tõlgendamisviise. Nendeks on grammatiline, ajalooline, süstemaatiline ning teleoloogiline tõlgendamine, millest enamlevinud on just kaks viimast.<sup>269</sup> Süstemaatiline ja teleoloogiline tõlgendamine võtavad aluseks ning eesmärgiks EL lõimumise idee, mistõttu eelistatakse sellist õiguse tõlgendamist, mis tagab kõige paremini aluslepingutes esitatud eesmärkide elluviimise ja EL funktsioneerimise.<sup>270</sup> Lisaks lähtub EK teisese õiguse tõlgendamisel alati esmasest õigusest. Õiguse üldpõhimõtete leidmisel lähtub EK ka liikmesriikide õigustraditsioonidest ning rahvusvahelisest õigusest.<sup>271</sup> Ka Euroopa Liidu õiguskorra eripära tuleks õiguse tõlgendamisel arvesse võtta, nt luua mõistetele ja terminitele ehk teistsugune sisu, kui seda on liikmesriikides.<sup>272</sup>

Lisaks kõigele eelnevale on vajalik ka õiguse edasiarendamine selleks, et õigus peegeldaks reaalselt tegelikkust. Euroopa Liidu õiguse edasiarendamisel peetakse eelkõige silmas olemasoleva õiguse konkretiseerimist, täiendamist ning kohati võib isegi öelda, et uue õiguse loomist.<sup>273</sup>

Kõige olulisem põhimõte, mida käesoleva magistritöö kontekstis vaadelda, on liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõte. Seda on võimalik analüüsida kahest aspektist – esiteks liidu seisukohalt ning teiseks riigisisese õiguse kohaselt. Kuni tänaseni ei ole otseselt kuskil EL kirjutatud õiguses öeldud, et liidu õigus on ülimuslik.<sup>274</sup> Seetõttu oli vajalik leida teistsugune lahendus, mis kinnitaks EL õiguse ülimuslikkuse põhimõtet – Euroopa Kohus tuletas selle põhimõtte oma otsustes.<sup>275</sup> Euroopa Kohtu seisukoht ülimuslikkuse suhtes on üsna selge. Pärast mitmeid kohtuotsuseid (nt juba eelmainitud *Simmenthal*), on selge, et EL õigust vaadeldakse EK poolt kui iseseisvat autonoomset õiguskorda, mis on seotud rahvusvahelise õiguse ning riigisiseste õigustega, aga mis on siiski nendest eristatav ning mis on loogiliselt ka ülimuslik

---

<sup>269</sup> Laffranque, lk 414.

<sup>270</sup> *Ibid.*

<sup>271</sup> *Ibid.*, lk 415.

<sup>272</sup> *Ibid.*, lk 416.

<sup>273</sup> *Ibid.*, lk 417.

<sup>274</sup> Foster, N. Foster on EU law, 6th edition. Oxford University Press, June 2017, lk 143.

<sup>275</sup> *Ibid.*



liikmesriikide suhtes.<sup>276</sup> Riigisisese õiguse seisukohalt vaadatuna tuleks ära märkida Euroopa Kohtu lahend *Internationale Handelsgesellschaft*.<sup>277</sup> EK ütles, et riigisisestel kohtutel ei ole pädevust tõlgendada ühenduse õigust. Selle kaasuse tegelik tähtsus seisis selles, et EK ütles esimest korda, et EK otsused on riigisisese õiguse ees ülimuslikud.<sup>278</sup> Järelikult on siseriiklikud kohtud tegelikult seotud EK otsustega, mis liidu õigust tõlgendavad.

EK otsused peegeldavad tihti *effet utile*'i ehk kasuliku mõju põhimõtet. Sellega tõstetakse esile EL õiguse kasulikku mõju ning tihti on see EK otsustes tõlgendamise aluseks.<sup>279</sup> Tähtsaks peetakse eelkõige õiguse edasiarendamist efektiivselt ning arvestades seda, milline lahendus oleks kõige õiglasem ja kasulikum. Võrdleva õiguse jaoks EK otsustes üldiselt kohta ei ole, mis on mõnevõrra üllatav, sest direktiivid üldiselt põhinevad võrdleval õigusel.<sup>280</sup> Siiski on võrdleval õigusel oma roll täita liidu õiguse lünkade ja põhiväärtuste arendamisel.<sup>281</sup>

Euroopa Liidu õiguskorra eripäraks on see, et seda tajutakse justkui eraldiseisvat ja autonoomset õiguskorda.<sup>282</sup> Selleks, et liidu õiguse reegleid ja põhimõtteid järjepidevalt rakendada, tuleb nende rakendamine seada mitte sõltuvaks siseriiklikest õiguskordadest.<sup>283</sup> Siseriiklikku õigust tuleb tõlgendada vastavuses liidu õigusega.<sup>284</sup>

---

<sup>276</sup> *Ibid.*

<sup>277</sup> EKO, 17.12.1970, 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH vs Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*.

<sup>278</sup> Vt ka Foster, lk 146.

<sup>279</sup> Rösler, H. Interpretation of EU Law. Internetivõrgus: [https://content.schweitzer-online.de/static/catalog\\_manager/live/media\\_files/representation/zd\\_std\\_orig\\_zd\\_schw\\_orig/001/136/708/9780199578955\\_content\\_pdf\\_1.pdf](https://content.schweitzer-online.de/static/catalog_manager/live/media_files/representation/zd_std_orig_zd_schw_orig/001/136/708/9780199578955_content_pdf_1.pdf) (23.04.2018), lk 979.

<sup>280</sup> *Ibid.*

<sup>281</sup> *Ibid.*

<sup>282</sup> *Ibid.*

<sup>283</sup> *Ibid.*

<sup>284</sup> *Ibid.*, lk 980.

## 2.4. Ühtse patendikohtu ja Euroopa Liidu Kohtu vahet

Selleks, et ka Ühtne patendikohus saaks EL õigust õigesti kohaldada, on ette nähtud talle sarnaselt siseriiklike kohtutega eelotsuste taotlemine. Nimelt sätestab Ühtse patendikohtu leping, et kuna Ühtne patendikohus on liikmesriikide ühine kohus ja on osa nende kohtusüsteemist, teeb patendikohus koostööd EK-ga, sest ta peab tagama liidu õiguse korrektse kohaldamise ja ühetaolise tõlgendamise kooskõlas ELTL artikli 267.<sup>285</sup> Lisaks on Ühtse patendikohtu lepingus öeldud, et EK otsused on patendikohtule siduvad.<sup>286</sup> See tähendab sisuliselt seda, et Ühtne patendikohus peab oma otsuste tegemisel juhinduma Euroopa Liidu Kohtu viimasest kohtupraktikast selleks, et liidu õigust õigesti kohaldada.

Kuna patendikohus astub sisuliselt siseriikliku kohtu asemele, ei ole tal, nagu ka siseriiklikul kohtul, iseseisvat õigust liidu õiguse tõlgendamiseks. Küll aga on talle antud õigus küsida eelotsuseid. Ühtse patendikohtu lepingu artikkel 21 aga ei ütle, et patendikohus tungivalt peab küsima eelotsust, vaid pigem rõhub nimetatud artikkel siiski koostööle EK-ga. Kas see võib tähendada, et patendikohus ei peagi ilmtingimata eelotsust küsima? Käesoleva magistritöö autor arvab, et nii see ei ole. Eelotsuse küsimine on EL õiguse tõlgendamise kohaselt hädavajalik ning seetõttu ka oluline komponent õigusliku otsuse tegemisel. Kui eelotsuseid ei küsitaks, ei oleks võimalik liidu õigust õigesti kohaldada. Siinkohal on oluline vaadata ka Ühtse patendikohtu kodukorda. Ühtse patendikohtu kodukorra<sup>287</sup> reegel nr 266 sätestab, et kestva menetluse igal ajahetkel võib Ühtne patendikohus pöörduda Euroopa Kohtu poole eelotsuse saamiseks. Tähtis on aga see, et tehakse vahet esimese astme ning apellatsioonikohtul. Nimelt on kodukorras öeldud, et esimese astme kohus võib ning apellatsioonikohus peab küsima eelotsustusi. Sellega üritatakse välistada võimalust, et patendikohus rikuks liidu õiguse kohaldamist. Ühtse patendikohtu lepingu artikkel 22 sätestab ka vastutuse liidu õiguse rikkumisest tingitud kahjude eest. Kuna tegemist on liikmesriikide ühise kohtuga, vastutavad liikmesriigid solidaarselt kahju eest, mis tuleb liidu õiguse rikkumisest apellatsioonikohtu poolt, tehes seda vastavalt liidu õigusele, mis käsitleb liikmesriikide lepinguvälist vastutust kahju eest, mis tekkis nende siseriiklike kohtute poolt liidu õiguse rikkumise tulemusel.<sup>288</sup> Siin tuuakse selgelt välja, et Ühtne patendikohus on osa siseriiklikust süsteemist ning eelotsuse küsimata jätmise korral vastutavad liikmesriigid solidaarselt tekitatud kahju eest ning seda just

---

<sup>285</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 21.

<sup>286</sup> *Ibid.*

<sup>287</sup> Ühtse patendikohtu kodukord.

<sup>288</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 22, lg 1.

siseriiklike kohtute poolt tekitatud kahju hüvitamise sätete alusel. Selline kahju hüvitamise hagi esitatakse selle lepinguosalise liikmesriigi vastu, kus on hageja elukoht või peamine tegevuskoht ning nende puudumisel hageja tegevuskoht ning hagi tuleb esitada liikmesriigi pädevale asutusele.<sup>289</sup>

Tulenevalt sellest, et Ühtne patendikohus peab küsima Euroopa Kohtult eelotsuseid, tõusetub küsimus, kas patendikohtule kehtivad ka enne kohtu jõustumist Euroopa Kohtu poolt liidu õigusele antud tõlgendused või mitte? Käesoleva magistritöö autor arvab, et jah, EK eelnevad liidu õiguse tõlgendamised on ka Ühtsele patendikohtule siduvad. On loogiline, et patendikohus (nii nagu ka siseriiklikud kohtud) järgivad EK kõige hilisemat tõlgendust kõikides küsimustes, et tagada liidu õiguse parim võimalik kohaldamine. Olukord, kus patendikohtule ei kohalduks EK varasem praktika, tähendaks seda, et liidu õiguse ühtne rakendamine ei oleks võimalik ning patendikohtu loomine oleks pigem ebaotstarbekas kui asjakohane.

Üles kerkib ka küsimus – kuivõrd peab Euroopa Kohus võtma arvesse Ühtse patendikohtu poolt tehtud patendiõiguslikke lahendeid? Käesoleva magistritöö autor leiab, et ei peagi. Seda seetõttu, et Ühtne patendikohus omandab lihtsalt eripädevuse siseriiklike kohtute asemel ning ei ole kuidagi hierarhiliselt kõrgem või olulisem, kui lõppkokkuvõttes Euroopa Kohus. Seda ilmestab ka see, et Ühtne patendikohus peab, nagu eelnevalt analüüsitud, Euroopa Kohtult eelotsuseid küsima.<sup>290</sup> Lisaks tuleneb Euroopa Liidu Kohtu pädevus ka Euroopa Liidu Toimimise Lepingust<sup>291</sup>, kus Euroopa Liidu kohtule antakse pädevus teha eelotsuseid, mis käsitlevad nii aluslepingute tõlgendamist kui ka liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist.

Ühtse patendikohtu kokkuleppes mainitud 7-aastase üleminekuperioodi jooksul võivad tekkida vastuolulised kohtulahendid. Nende jaoks, kes otsustavad 7 aasta jooksul ehk üleminekuperioodil kasutada vana ehk riigisisest õigusemõistmist, ei muutu sisuliselt midagi. Riigisisised kohtud on endiselt pädevad selliseid kaebuseid lahendada ning peavad juhinduma liidu õiguse ülimuslikkusest ning Euroopa Kohtu praktikast. Küll aga tuleb erinevus sisse nt siis, kui Ühtne patendikohus teeb otsuse, mis tõlgendab liidu õigust teisiti kui seda seni on tehtud, või loob mingi põhjapaneva õiguspõhimõtte. Sellistel juhtudel tekib küsimus – kas

---

<sup>289</sup> *Ibid*, artikkel 22 lg 2.

<sup>290</sup> Ühtse patendikohtu leping, artikkel 21.

<sup>291</sup> Euroopa Liidu Toimimise Leping, artikkel 267.

riigisisesed kohtud peavad järgima patendikohtus kasutatud õiguse tõlgendamisviisi, või juhinduvad nad EK tõlgendusest?

Võimalus pöörduda nii siseriikliku kui ka Ühtse patendikohtu poole loob omakorda võimaluse, et Ühtne patendikohus ja siseriiklikud kohtud jõuavad erinevates küsimustes erinevate lahendusteni ning tekibki juba mainitud probleem – kellele ja kuidas jääb õigus Euroopa Liidu õiguse tõlgendamiseks? Ühtse patendikohtu lepingu preambulis on selgitatud, et Euroopa Liidu Kohtu ülesanne on tagada liidu õiguskorra ühtsus ja ülimuslikkus.<sup>292</sup> Lisaks on märgitud, et Ühtne patendikohus peab austama liidu õigust, lisaks peab Ühtne patendikohus seda kohaldama ning tagama koostöös Euroopa Liidu Kohtuga liidu õiguse korrektse kohaldamise ja ühtse tõlgendamise. Ühtne patendikohus peab tuginema Euroopa Kohtu viimasele kohtupraktikale ning taotlema eelotsuseid.<sup>293</sup> Lisaks rõhutatakse EL kohtupraktika ja EL teise õiguse ülimuslikkust.<sup>294</sup> Ühtse patendikohtu lepingu artiklist 21 nähtub, et patendikohus teeb koostööd Euroopa Liidu kohtuga ning Euroopa Liidu kohtu otsused on patendikohtule siduvad.<sup>295</sup> Kuigi nimetatud artiklis ei ole otsesõnu öeldud, mida tähendab Euroopa Liidu Kohtuga koostöö tegemine, on artikli pealkirjaks pandud „Eelotsuse taotlemine“, mistõttu tuleb järeldada, et EK ja patendikohtu vahelisest koostööst rääkides peetakse silmas eelkõige seda, et patendikohus peaks EK-lt eelotsust küsima. Ühtse patendikohtu loomisel antakse patendivaidluste lahendamine ka siseriiklike õigusaktidega just Ühtse patendikohtu kätte.

Näiteks sätestab ka Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS)<sup>296</sup> § 11, mille lg 1<sup>1</sup> järgi ei lahenda maakohus Euroopa patendi ja ühtse toimega Euroopa patendiga seotud tsiviilasju, välja arvatud neid Euroopa patendi ja ühtse toimega Euroopa patendiga seotud tsiviilasju, mis ei kuulu ühtset patendikohut käsitleva lepingu kohaselt ühtse patendikohtu pädevusse. Nimetatud säte jõustub küll alles Ühtse patendikohtu lepingu ja Ühtse patendikohtu Põhjamaade ja Balti riikide piirkondliku talituse asutamise kokkuleppe jõustumisega Eesti suhtes.<sup>297</sup> Küll aga ei tähenda see, et sellised täpsustavad sätted oleks iga liikmesriigi õiguskorras. Ühtne patendikohus asutati rahvusvahelise lepinguga ning see leping ise on juba liikmesriikidele siduv.

---

<sup>292</sup> *Ibid*, artikkel 21.

<sup>293</sup> *Ibid*, artikkel 21.

<sup>294</sup> *Ibid*, artikkel 20.

<sup>295</sup> *Ibid*, artikkel 21.

<sup>296</sup> Tsiviilkohtumenetluse seadustik, § 11 lg 1<sup>1</sup>. - RT I, 04.07.2017, 31.

<sup>297</sup> TsMS, § 11 lg 1<sup>1</sup>. – RT I, 04.07.2017, 4.

Lisaks tõusetub küsimus, kumma kohtu praktikast peaks lähtuma siseriiklikud kohtud üleminekuperioodi jooksul vaidluste lahendamisel? Nagu eelnevast analüüsist nähtub, on Ühtne patendikohus saanud siseriiklikelt kohtutelt pädevuse patendiasjade lahendamises ning ei oma õigust EL õigust ise tõlgendada. Õiguse üldpõhimõtted määrab endiselt Euroopa Kohus ning seetõttu peavad ka siseriiklikud kohtud oma õigusemõistmises lähtuma just Euroopa Kohtu praktikast.

On küsitav, kas on mõistlik luua lahendus, kus liidu õigust tõlgendab endiselt Euroopa Kohus, kuid patendiasju lahendab Ühtne patendikohus. Seda nimelt seetõttu, et Ühtse patendikohtu eesmärk ongi luua kohus, mis tegeleks ainult patendiõiguslike vaidlustega ning seetõttu on just selle kohtu kompetents patendivaldkonnas kõige suurem. Teisalt aga on mõistetav, et patendikohus astub riigisiseste kohtute asemele ning nagu juba analüüsitud, ei ole võimalik Ühtsele patendikohtule anda liidusisesele ainupädevust patendivaidluste lahendamiseks.

## KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö uuris Ühtse Patendikohtu, Euroopa Kohtu ning riigisiseste kohtute pädevuse ja rollide piiritlemist. Magistritöö hüpotees oli, et Ühtne patendikohus saab endale lepinguosaliste riikide kohtute ees ainuõiguse patendivaidluste lahendamiseks ning et Ühtsele patendikohtule kuulub õigus Euroopa Liidu patendiõiguse siduvaks tõlgendamiseks patendivaidluste osas, sealhulgas ka Euroopa Kohtu ees.

Euroopa patent on tegelikkuses vaid siseriiklike patentide kogum. Nende registreerimist ja kehtivust puudutavaid vaidluseid lahendavad magistritöö kirjutamise ajal pärast patendi registreerimist siseriiklikud kohtud. Eestis on võimalik pöörduda esmalt tööstusomandi apellatsioonikomisjoni ning seejärel maakohtu poole. Igas riigis peetakse patentide kohta registreid ning iga riik võib riigisisese õiguse kohaselt otsustada ise selles riigis välja antud patentide kehtivuse ning mõju üle. Ühtse patendikohtu loomisel tekib klassikalise Euroopa patendi kõrvale ka ühtse toimega Euroopa patent, mille põhiväärtuseks on selle ühtne olemus. Ühtset Euroopa patenti on võimalik vaidlustada Ühtses patendikohtus, mille ainupädevusse kuuluvad hagid ja vastuhagid patentide tühistamiseks. Loodavale Ühtsele patendikohtule ei ole aga antud pädevust lahendada patentide registreerimisega seotud vaidluseid ning järelikult jäävad registreerimisvaidlused endiselt riigisiseste kohtute lahendada ning enne registreerimist tekkivaid vaidluseid lahendab endiselt Euroopa Patendiamet.

Patendi rikkumisega seotud vaidluste korral pöördatakse hetkel siseriikliku õiguse poole, kuid Ühtse patendikohtu loomisega antakse kohtu ainupädevusse hagid patentide ja täiendava kaitse tunnistuse ja nendega antud kaitse tegeliku või võimaliku rikkumise tuvastamiseks, hagid patentide ja täiendava kaitse tunnistusega antud õiguste rikkumise puudumise tuvastamiseks ning hagid, mis on seotud leiutise kasutamisega enne patendi väljaandmist või mis on seotud õigusega, mis põhineb leiutise eelneval kasutamisel, kuid seda vaid üksnes Euroopa patendi, sh ühtse toimega patendi osas. Kehtima hakkavas üleminekukorra perioodil võib Euroopa patendi rikkumise või tühistamist käsitleva hagiga või ka Euroopa patendiga kaitstud tootele antud täiendava kaitse tunnistuse rikkumise või kehtetuks tunnistamist käsitleva hagi esitada endiselt siseriiklikele kohtutele või muudele pädevatele ametiasutustele. Ühtse toimega Euroopa patendi puhul valikuvõimalust ei ole. Järelikult lahendavad pärast Ühtse patendikohtu loomist Euroopa patentidega seotud rikkumisvaidluseid nii siseriiklikud kohtud kui Ühtne patendikohus, kuid ühtse toimega Euroopa patente puudutavaid rikkumisvaidluseid lahendab ainult Ühtne patendikohus.

Patentidega seotud lepingulisi vaidluseid lahendavad hetkel siseriiklikud kohtud. Ühtse patendikohtu kokkuleppega antakse ühtse patendikohtu ainupädevusse patentide ja täiendava kaitse tunnistuste ning nendega antud tegeliku või võimaliku rikkumise tuvastamiseks, sealhulgas ka litsentsidega seotud vastuhagid ning hagid litsentside eest hüvitise saamiseks. Küll aga ei sätesta Ühtse patendikohtu kokkulepe ainupädevust litsentsilepingust tulenevate vaidluste, õiguste võõrandamisest tulenevate vaidluste lahendamist. Riigisisised kohtud lahendavad ka edaspidi selliseid vaidluseid, kus Euroopa patendi omanik ei ole esitanud Euroopa Patendiametile avaldust märkimaks, et on valmis tasu eest lubama litsentsiaadil leiutist kasutada. Patendiga seotud lepingute korral ei ole võimalik pöörduda üleminekuperioodil Ühtse patendikohtu poole, mistõttu lahendavad selliseid vaidluseid ka edaspidi riigisisised kohtud.

Euroopa Liidus kehtib tõendite kogumise kohta määrus 1206/2001 (tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrus). Määrus on loodud siseturu nõuetekohase toimimise tõhustamiseks. Ühtse patendikohtu lepingu sätete järgi reguleeritakse tõendite kogumise menetlust kodukorraga. Kodukorra reegli järgi kohaldatakse ka Ühtsele patendikohtule tõendite kogumise ja piiriülese koostöö määrust. Järelikult on nimetatud määrus patendikohtule siduv. Tänu sellele on võimalik Ühtsel patendikohtul ja siseriiklikel kohtutel teha tõendite kogumisel koostööd, kuivõrd koostöö ulatus sõltub iga riigi siseriiklikust korrast.

Otsuse täidetavaks tunnistamist ning kohtualluvust reguleerib Euroopa Liidus Brüssel I uuesti sõnastatud määrus. Selleks, et Brüssel I uuesti sõnastatud määrust kohaldada ka Ühtsele patendikohtule, otsustas Euroopa Liidu Nõukogu lisada Brüssel I uuesti sõnastatud määrusele parandatud sätteid uue määrusega 542/2014, millega lisati Brüssel I uuesti sõnastatud määrusele 4 uut sätet. Ühtset Patendikohut tuleks Brüssel I uuesti sõnastatud määruse alusel pidada kohtuks ning seetõttu on määrus patendikohtule siduv. Lisaks leidsid Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu, et Brüssel I uuesti sõnastatud määrust tuleb kohaldada ka üleminekuperioodil. Määrusele lisatud täiendused seisnesid peamiselt selles, et patendikohus loeti liikmesriikide kohtuks ning patendikohtule anti erandlik kohtualluvus. Nimelt võib patendikohus asja menetleda ka siis, kui kostja alaline elukoht ei ole liikmesriigis ning ka siis, kui kohtu pädevuses on Euroopa patendi rikkumisega seotud vaidlus, mis põhjustab kahju Euroopa Liidu piires. Lisaks nägi viimane muudatus ette, et Ühtse patendikohtu otsuseid tunnustatakse ja täidetakse ka liikmesriikides, kes pole patendikohtu kokkuleppe osalisriigid.

Patendiõiguse alal algas koostöö Euroopa Liidus juba kümneid aastaid tagasi, kuid kahjuks ei jõutud kunagi kehtiva õigusregulatsioonini, mis ühtlustaks patendiõiguse terves Euroopas. 2011. aastal võttis Euroopa Nõukogu vastu otsuse, millega anti luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse valdkonnas. See on selge märk, et liidu tasandil ei suudeta patendiõiguste kaitset piisavalt kiiresti tagada ning seetõttu otsustas sellise tõhustatud koostööga liituda lausa algse 12 asemel 25 Euroopa Liidu liikmesriiki. See on haruldane ning hõlmab peaaegu kogu liitu, mistõttu näitab see patendiõiguse ühtlustamise vajadust. Hispaania Kuningriik ning Itaalia Vabariik üritasid tõhustatud koostöö otsust ka vaidlustada, sest leiti, et tõhustatud koostööd tuleks kasutada viimase abinõuna ning selline lahendus kahjustab siseturгу. Itaalia väitis lisaks, et nõukogul puudus pädevus sellise koostöö sisseseadmiseks. Lisaks leidsid mõlemad riigid, et intellektuaalomandi õiguse puhul on tegu liidu ainupädevusega ning ühtne patendi regulatsioon määratleks selle õigusega antava monopoli ulatuse ja piirid. Euroopa Kohus leidis seevastu, et selline pädevus on siiski jagatud pädevus ning tõhustatud koostöö patendikaitsevaldkonnas on õigustatud ning lubatav.

Euroopa Kohtu pädevus on piiritletud asutamislepingutega ning Euroopa Kohus kontrollib oma pädevuse raames, kuidas liikmesriigid või liidu institutsioonid liidu õigust kohaldavad. Lisaks on Euroopa Kohtul liidu õiguse tõlgendamise ja edasiarendamise ülesanne ning seni ei ole mitte ükski teine institutsioon suutnud ega saanud sekkuda liidu õiguse tõlgendamisse. Euroopa Liidu kaubamärgi määruse ja Ühenduse disainilahenduse direktiivides on ette nähtud võimalus esitada Euroopa Kohtusse apellatsioonikaebus. Ühtse patendikohtu lepingu puhul sellist võimalust ette nähtud ei ole. Seda seetõttu, et patendikohus astub siseriikliku kohtu asemele patendivaidluse lahendamisel ning on kohustatud tegema koostööd Euroopa Liidu Kohtuga. Kui Ühtne patendikohus rikub liidu õigust, vastutavad liikmesriigid rikkumise eest solidaarselt.

Üleminekukorra ajal on võimalik Euroopa patendiga seotud vaidluste puhul valida, kas pöörduda riigisisestesse kohtutesse või Ühtsesse patendikohtusse. Ühtse patendikohtu menetlus on kiirem ja tõhusam. Peale üleminekuperioodi lahendab Ühtse patendikohtu ainupädevuses olevaid vaidluseid ainult patendikohus ise.

Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise ülesanne ja õigus on ainult Euroopa Kohtul. Tulenevalt asutamislepingust on Ühtne patendikohus siiski seotud Euroopa Kohtu õiguspraktikaga ning iseseisvalt patendiõiguse valdkonda liidus kujundama hakata ei saa. Sellega ei leidnud kinnitust magistritöö alguses esitatud hüpotees, et Ühtsel patendikohtul on Euroopa Kohtu ees õigus patendivaldkonna õigust iseseisvalt kujundada ja tõlgendada.



Nii nagu siseriiklikel kohtutel, on ka Ühtsel patendikohtul kohustus küsida Euroopa Kohtult eelotsuseid. Ühtne patendikohus on seotud Euroopa Kohtu praktikaga ning seda nii varasema kui ka kohtu tegutsemise ajal loodud kohtupraktikaga. Küll aga võib juhtuda, et tekivad vastuolulised kohtulahendid. Ideaalsuses ei tohiks seda juhtuda, sest nii Ühtne patendikohus kui ka siseriiklikud kohtud lähtuvad mõlemad Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkusest ning Euroopa Kohtu praktikast, kuid praktikas võib tõlgendamine tulevikus kaasa tuua hulgaliselt probleeme.

Käesolevas magistritöös analüüsitud problemaatika on oluline, sest toob välja suuremad probleemid Ühtse patendikohtu asutamisega ning siseriikliku õiguse ja Euroopa Liidu õiguse piiritlemisega.

## **Determining the roles and competence of the Unified Patent Court, European Court of Justice and national courts (Summary)**

Patent is an industrial property law right that protects inventions in the field of technology and it has a territorial character. The Treaty on the Functioning of the European Union provides the principle of free movement of goods and services, which means that industrial property rights should also guarantee a single internal market. Therefore, the European Union trademark and the European Community Design, which guarantee the uniform protection of trademarks and industrial designs across European Union, are also already created at the time of writing this Master's thesis. There has been a talk of a single European patent that would be valid throughout the European Union for many decades. First attempts to harmonize the patent field took place already in the 1970s. Unfortunately, all previous attempts were unsuccessful and the legislation was never ratified.

In 2011, a package of European patent with unitary effect was created in the framework of enhanced cooperation. The package contains three elements, one of them being an agreement of the Unified Patent Court. In February 2013, 25 European Union member states signed an agreement establishing the Unified Patent Court. The European patent package creates a patent, that is being issued by the European Patent Office and it has a coherent and uniform effect in the participating member states. The Unified Patent Court will resolve disputes arising from both European patents and European patents with unitary effect.

The creation of the Unified Patent Court will create a new legal situation in the European Union, where another judicial body, besides the European Court of Justice, resolves disputes arising from European Union Law, appears. Unified Patent Court was created by an international agreement and not by the internal law of the European Union, as the Court of Justice ruled that the opposite would be contrary to the Treaties of the European Union. However, the creation of such a court will raise a number of different legal issues, such as – who will have the final say in patent law as regards the interpretation of the European Union law? Does the European Court of Justice have to follow the legal practice of the Unified Patent Court in its future decisions or can European Court of Justice still interpret the European Union law as it sees fit? Which court rulings will be the guidelines to the national courts?

At the moment national courts are dealing with disputes concerning European patents. Consequently, a number of problems arose with national courts, as national courts are also fulfilling the function of collecting evidence and enforcing judicial decisions. In particular, national courts are faced with the issue of who has the power to resolve the disputes in the matter of substance, which disputes will be resolved by national courts and which disputes will be resolved by the Unified Patent Court. In addition, of course, do national courts have to recognize the decisions of the Unified Patent Court and do national courts have to ensure that these decisions are enforced?

Based on the above, the aim of the Master's thesis was to identify the respective competences and roles. The Master's thesis was divided into two different chapters, where the first chapter focused on defining the competences and roles of the Unified Patent Court and national courts, and the second chapter focused on the definition of the competences and roles of the Unified Patent Court and the European Court of Justice. The main sources for this thesis were the agreement on the establishment of the Unified Patent Court and the necessary legislation, as there is a very limited number of scientific literature analysing these problems. In order to achieve the goals, the author used a systematic, analytical and comparative research method, analysing relevant legislation, case law and scientific literature, and comparing the current legislation with the regulation in force in the future.

Disputes concerning European patents were analysed in the first chapter of the thesis, including disputes concerning the registration and validity of a patent, disputes arising from patent infringement and disputes arising from a patent related agreement. It was found that disputes concerning the registration of a patent remain to be resolved by the European Patent Organisation and the national courts, but applications for the revocation of patents will remain the responsibility of the Unified Patent Court in the future. In addition, the Unified Patent Court is also competent to identify patent infringement cases and actions related to the use of the invention prior to the grant of a patent or relating to a right based on the prior use of the invention, but only for the European patent. Disputes arising from agreements related to patents (in particular licensing agreements and the rights transfer agreements) remain within the jurisdiction of the national courts, since the Unified Patent Court has not been granted an exclusive jurisdiction regarding these disputes.

The application of the Regulation on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters (No 1206/2001) to the Unified Patent Court and the various ways in which evidence can be collected was analysed. The Rules of Procedure of the Unified Patent Court clearly state that the named Regulation also applies to the Unified Patent Court. According to the agreement of the Unified Patent Court, the Rules of Procedure are a Document setting out the details of the proceedings before the court and these details are in accordance with the Patent Court's agreement and the Statute. The Rules of Procedure are adopted by the Management Committee and are also based on the opinion of the European Commission. Therefore, the forementioned Regulation is applicable to the Unified Patent Court.

The Unified Patent Court can, for example, hear parties, collect information, file documents, listen to witnesses, use expert advice and collect evidence. The Unified Patent Court steps into the role of national courts when resolving patent disputes. Therefore the Regulation on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters is applicable to Unified Patent Court.

The recognition and enforcement of the decisions of the Unified Patent Court were also examined in the light of the Brussels I recast regulation. The Unified Patent Court is a court in the sense of the Brussels I recast regulation and therefore the regulation is applicable to it. In addition, supplements to the Brussels I recast regulation were made, giving the Unified Patent Court first, in history, the opportunity to also resolve cases where the defendant's residence is not an European Union member state. Decisions made by the Unified Patent Court must be recognized and enforced nationally in accordance with the Brussels I recast regulation.

The second chapter of the thesis analysed the limitations of the competences and roles of the Unified Patent Court and the European Court of Justice. The substance of the dispute was first analysed. In the context of competences, the Court of Justice checks how member states or European Union institutes apply European Union law. Therefore, the European Union Trademark Regulation and the Community Design Regulation also provide for the possibility of appealing to the European Court of Justice. There is no such provision in the Unified Patent Court agreement. The Unified Patent Court is a court that has been given a special and definite competence and, should it happen that the Unified Patent Court violates European Union law, the parties will be jointly and severally liable for damages.

On the other hand, the interpretation of the European Union law was also analysed. Formal and material supervision is required in order for the Court of Justice to monitor the correct application of Union law. Through the preliminary rulings, the Court interprets European Union law in the light of the relevant factual situation. The aim of the author was to find the answer to the question whether the Unified Patent Court would have an opportunity to interpret European Union law or not, and it was found that it was not possible for the Unified Patent Court. The patent court must follow the case-law of the European Court of Justice and, therefore, has no direct interpretation or modification of Union law. The Appeals Board of the Unified Patent Court has an obligation to ask the Court of Justice for preliminary rulings that place the patent court in the same role as the national courts - to give a right to interpretation of the law, a preliminary ruling must be sought from the European Court of Justice and other courts have no jurisdiction to interpret European Union law.

In addition, it was analysed whether the European Court of Justice should take into account the judicial decisions made by the Unified Patent Court, and concluded that it did not. The patent court is simply a matter of special competence, but the patent court must, however, rely on the rulings and jurisprudence of the European Court of Justice, and not *vice versa*. Thus, the Unified Patent Court has not been overly empowered to implement European Union law.

## KASUTATUD LÜHENDID

UPC	Unified Patent Court ehk Ühtne patendikohus
EL	Euroopa Liit
EPC	Euroopa patendikonventsioon
EPO	European Patent Office ehk Euroopa Patendiamet
PCT	Patendikoostööleping
ELTL	Euroopa Liidu Toimimise Leping
CPC	Community Patent Convention ehk Ühenduse patendikonventsioon
TsMS	Tsiviilkohtumenetluse seadustik
PatS	Patendiseadus
TÕAS	Tööstusomandi õiguskorralduse aluste seadus
ELL	Euroopa Liidu Leping
Art	Artikkel

# KASUTATUD MATERJALID

## Kasutatud kirjandus

1. Bayliss, C.J. The Unitary Patent and Unified Patent Court: Potential Changes and Implications. – Cybaris, an Intellectual Property Law Review 2014/5, No 2.
2. Bonitatibus, K.M. The Community Patent System Proposal and Patent Infringement Proceedings: An Eye towards Greater Harmonization in European Intellectual Property Law. Pace Law Review 2001/22, No 1.
3. Buonaiuti, F.M. The agreement establishing a Unified Patent Court and its impact on the Brussels I Recast regulation. The new Rules introduced under regulation (EU) NO 542/2014 in respect of the Unified Patent Court and the Benelux court of Justice. – Cuadernos de Derecho Transnacional (Marzo 2016), Vol 8/No 1.
4. Cantore, C.M. We're one, but we're not the same: Enhanced Cooperation and the Tension between Unity and Asymmetry in the EU. Perspectives on Federalism, Vol.3, Issue 3, 2011.
5. Craig, P ja De Búrca, G de. EU Law: Text, Cases, and Materials (6th edition). Oxford University Press, July 2015.
6. Dordick, S.B. Lay jurors: The true casualties of the Apple v. Samsung smartphone patent wars. Temple University. Internetivõrgus: <https://sites.temple.edu/ticlj/files/2017/02/29.2.Dordick-TICLJ.pdf> (23.04.2018).
7. Foster, N. Foster on EU law, 6th edition. Oxford University Press, June 2017.
8. Freeland, R. Should you opt out of the Unified Patents Court? Managing Intellectual Property, April 2013.
9. Galič, A. The case law of the European Court of Justice on Cross-border Taking of Evidence. Internetivõrgus: <http://www.ejtn.eu/PageFiles/12474/Trier%202016%20Evidence%20Regulation%20Galic%20-%20ECJ%20case%20law.pdf> (23.04.2018).
10. General Secretariat of the Council of The European Communities. Records of the Luxembourg Conference on the Community Patent 1975. Internetivõrgus: <http://aei.pitt.edu/10329/1/10329.pdf> (05.04.2018).
11. K. Egers-Pisuke. Ühtse toimega Euroopa patendi pakett ja selle mõju Eesti õigusruumis. Magistritöö (juh A.Kalvi), Tartu, 2014.
12. Laffranque, J. Euroopa Liidu õigussüsteem ja Eesti koht selles. Juura, Tallinn, 2006.

13. Mahne, K.P. A Unitary Patent and Unified Patent Court for the European Union: An Analysis of Europe's Long Standing Attempt to Create a Supranational Patent System. Journal of the Patent and Trademark Office Society, Vol 94, Issue 2.
14. Minn, M. Patenting in Europe: The Jurisdiction of the CJEU over European Patent Law. Perspectives on Federalism, Vol7/No2, 2015.
15. Rösler, H. Interpretation of EU Law. Internetivõrgus: [https://content.schweitzer-online.de/static/catalog\\_manager/live/media\\_files/representation/zd\\_std\\_orig\\_zd\\_schw\\_orig/001/136/708/9780199578955\\_content\\_pdf\\_1.pdf](https://content.schweitzer-online.de/static/catalog_manager/live/media_files/representation/zd_std_orig_zd_schw_orig/001/136/708/9780199578955_content_pdf_1.pdf) (23.04.2018)
16. Theben, A.D.D. Unitary Patent Protection Under Enhanced Cooperation: Is an EU patent feasible in the future? January, 2014. Internetivõrgus: [http://essay.utwente.nl/64408/1/Theben\\_MA\\_Faculty%20of%20Management%20and%20Governance.pdf](http://essay.utwente.nl/64408/1/Theben_MA_Faculty%20of%20Management%20and%20Governance.pdf) (23.04.2018).
17. Thienel, R. Organisation and function of the European Court of Justice (Court of Justice of the European Union). Ritsumeikan Law Review, No 27, 2010.
18. Werner, B. Why is the Court of Justice of the European Union accepted? Three mechanisms of opposition abatement. EUSA Fourteenth Biennial Conference, Boston, March 2015.
19. Xenos, D. The European Unified Patent Court: Assessment and Implications of the Federalisation of the Patent System in Europe. – SCRIPTed. Journal of Law, Technology & Society 2013/10, No 2.

## **Kasutatud õigusaktid**

### **Euroopa Liidu õigusaktid**

20. Euroopa Liidu Leping, C202/15, 7.06.2016.
21. Euroopa Liidu Nõukogu 28.05.2001 määrus (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades, EÜT L 174/1, 27.06.2001, lk 1-24 (eestikeelne eriväljaanne ptk 19, kd 4, lk 121-144).
22. Euroopa Nõukogu 12.12.2001 määrus (EÜ) nr 6/2002, ühenduse disainilahenduse kohta. – EÜT L 3/1, 5.01.2002, lk 1-24 (eestikeelne eriväljaanne ptk 13, kd 27, lk 142-165).
23. Euroopa Nõukogu 17.12.2012 määrus (EL) nr 1260/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas seoses tõlkekorraldusega. – ELT, L361, 31.12.2012, lk 1-8.



24. Euroopa Nõukogu konventsioon 76/76/EEC Ühtse turu Euroopa patendi jaoks ehk Ühenduse patendikonventsioon. – EÜT L 17, 26.01.1976, lk 1-28.
25. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 13. oktoober 1998 direktiiv 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta, EÜT L 289, 28.10.1998, lk 28-35 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd21, lk 120-125).
26. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) 12. 12. 2012 määrus nr 1215/2012 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 351, 20.12.2012, lk 1-32.
27. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14. 06. 2017 määrus (EL) nr 2017/1001, Euroopa Liidu kaubamärgi kohta. – ELT L 154, 16.06.2017, lk 1-99.
28. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 15.mai 2014 määrus (EL) 542/2014, millega muudetakse määrust (EL) nr 1215/2012 seoses eeskirjadega, mida kohaldatakse ühtsele patendikohtule ja Beneluxi kohtule. – ELT L 163, 29.05.2014, lk 1-4.
29. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17.12.2012 määrus (EL) nr 1257/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. – ELT, L 361, 31.12.2012, lk 1-8.
30. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 31. märts 2004 direktiiv 2004/27/EÜ direktiivi 2001/83/EÜ ühenduse eeskirjade kohta seoses inimtervishoiu kasutatavate ravimitega muutmise kohta. – ELT L 136, 30.04.2004, lk 34-57 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd 34, lk 262-285).
31. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 6.juuli 1998 direktiiv 98/44/EÜ biotehnoloogia leiutiste õiguskaitse kohta. – ELTL 213, 30.07.1998, lk 13-21 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 13, kd 20, lk 395-403).
32. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 6.mai 2009 määrus (EÜ) nr 469/2009 ravimite täiendava kaitse tunnistuse kohta. – ELT L 152, 16.06.2009, lk 1-10.
33. Euroopa patendikonventsioon. Internetivõrgus kättesaadav: <http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/epc/2016/e/index.html> (23.04.2018).
34. Euroopa Ühenduse asutamisleping, mille konsolideeritud versioon on internetivõrgus saadaval aadressil [http://www.univie.ac.at/RI/eur/20040401/ET\\_EC\\_Treaty\\_Vienna.pdf](http://www.univie.ac.at/RI/eur/20040401/ET_EC_Treaty_Vienna.pdf) (23.04.2018).
35. Tsiviil- ja kaubandusajade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. – ELT L 339/3, 21.12.2007.

## Eesti õigusaktid

- 36. Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni (Euroopa patendikonventsioon) muutmise akt – RT II 2002, 11, 41.
- 37. Euroopa Patendikonventsiooni 2000 rakendusmäärus. – RT II 2007, 24.
- 38. Tööstusomandi õiguskorralduse aluste seadus. – RT I, 28.12.2011, 46.
- 39. Patendiseadus – RT I, 12.07.2014, 105.
- 40. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. - RT I, 04.07.2017, 31.
- 41. Võlaõigusseadus. - RT I, 31.12.2017, 8.

## Kasutatud Euroopa Kohtu kohtupraktika

- 42. EKo 16. aprill 2013, C-274/11 ja C-295/11, *Hispaania Kuningriik ja Itaalia Vabariik vs Euroopa Liidu Nõukogu*.
- 43. EKo, 17.12.1970, 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH vs Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*.
- 44. EKo 16.12.1976, 33/76, *Rewe vs Landwirtschaftskammer für das Saarland*.
- 45. EKo 16.12.1976, 45/76, *Comet BV vs Produktschap voor Siergewassen*.
- 46. EKo, 09.03.1978, 106/77, *Italian Finance Administration vs Simmenthal S.P.A.*
- 47. EKo, 16.12.1981, 244/80, *Foglia v Novello*.
- 48. EKo, 19.06.1990, C-213/89, *The Queen vs Factortame Ltd and Others*.
- 49. EKo, 14.12.1995, C-312/93, *Peterbroeck, Van Campenhout vs Belgian State*.
- 50. EKo 16.07.1998, C-298/96, *Oelmühle Hamburg AG, Jb.Schmidt Söhne GmbH & Co. KG vs Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung*.
- 51. EKo 13.07.2006, C-4/03, *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co, KG vs Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG*.
- 52. EKo 13.03.2007, C-432/05, *Unibet vs Justitiekanslern*.

## Muud materjalid

- 53. Amsterdami leping, EÜT C 340, 10.11.1997, lk 1-144.
- 54. Council of The European Union. Council amends the reast „Brussels I“ regulation. Brussels, 6 May 2014, 9356/14, Presse 251. Internetivõrgus: <https://www.consilium.europa.eu/media/28379/142493.pdf> (23.04.2018).
- 55. Euroopa Kohtu 8.märtsi 2011 täiskogu arvamus 1/09.

56. Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – 2012/C 326/02, 26.10.2012.
57. Euroopa Liidu toimimise leping. – ELT L C 202/1, 7.6.2016.
58. Euroopa Nõukogu 10.märts 2011 otsus 2011/167/EL, millega antakse luba tõhustatud koostööks ühtse patendikaitse loomise valdkonnas ELT L 76/53, 22.03.2011.
59. Euroopa Nõukogu konventsioon ühtse turu patendi jaoks – 76/76/EEC, L 17/1, 26.01.1976.
60. Euroopa Nõukogu Ühtset patendikohut käsitlev leping nr 2013/C 175/01, 20. juuni 2013, millega asutatakse Euroopa patentide ja ühtse toimega Euroopa patentidega seotud vaidluste lahendamiseks ühtne patendikohus. – ELTL C175/1.
61. Euroopa Parlamendi 15. veebruari 2011. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu otsuse eelnõu kohta, millega lubatakse tõhustatud koostööd ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)) – ELT L C 188 E/76, 28.06.2012.
62. European Patent Office. Member states of the European Patent Organisation. – Internetivõrgus: <https://www.epo.org/about-us/foundation/member-states.html>. 02.04.2018.
63. Pinckney, R. Will amendments to the Brussels I Regulation delay the start-up of the UPC? 19 February 2013. Internetivõrgus: <https://www.bristowsupc.com/commentary/brussels-1-regulation-delay-upc/> (23.04.2018)
64. Preliminary set of provisions for the Rules of Procedure („Rules“) of the Unified Patent Court. 18th draft of 19 October 2015. Internetivõrgus: <https://www.unified-patent-court.org/sites/default/files/UPC-Rules-of-Procedure.pdf> (23.04.2018).
65. Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 1215/2012 as regards the rules to be applied with respect to the Unified Patent Court and the Benelux Court of Justice. Internetivõrgus: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=PE%2030%202014%20INIT> (02.04.2018).
66. Tööstusomandi kaitse Pariisi konventsioon (välisleping). – RT II 1994, 4, 19.
67. Unified Patent Court – Rules of Procedure. Internetivõrgus: <https://www.unified-patent-court.org/news/unified-patent-court-rules-procedure> (23.04.2018)
68. Ühtse patendikohtu põhikiri, C 175/29, 20.06.2013.

## **Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina, **Lee Laanemäe**,

(sünnikuupäev: **18.03.1993**)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „**Ühtse patendikohtu, Euroopa Kohtu ning riigisiseste kohtute pädevuse ja rollide piiritlemine**“, mille juhendajateks on *PhD* Katre Luhamäe ja *MJur* Gea Lepik,
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.04.2018.